

Ὁρθόδοξος Ἐνημέρωσις

«Ἐντολή γάρ Κυρίου μὴ σιωπᾶν ἐν καιρῷ κινδυνευούσης Πίστεως. Λάλει γάρ, φησί, καὶ μὴ σιώπα... Διὰ τοῦτο καγὼ ὁ τάλας, δεδοικὼς τὸ Κριτήριον, λαλῶ».

(Ὁσ. Θεοδώρου Στουδίτου, PG 99, 1321)

Ἐκκλησιολογικὲς συνέπειες τῆς ἐπικύρωσης τοῦ αἵρετικοῦ κειμένου «Ἡ Δήλωση τοῦ Τορόντο» ἀπὸ τὴν ψευδοσύνοδο τῆς Κρήτης*

Ἐπιχείρημα

Μετὰ τὴν σύνοδο τῆς Κρήτης, οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας, πού ὑποτίθεται πὼς εἶχε κάνει αὐτὴ ἡ συνέλευση σὲ ὀλόκληρο τὸν κόσμο, ἐπιχείρησαν νὰ ἀποδείξουν ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ σύνοδος πρέπει νὰ θεωρηθῆ αἵρετική· διότι ναὶ μὲν ἔχουν ληφθῆ κάποιες ἀμφιλεγόμενες ἀποφάσεις, ἀλλὰ αὐτὲς δὲν εἶναι τόσο σοβαρές, ὥστε νὰ μὴν μποροῦν νὰ διορθωθοῦν σὲ ἄλλη σύνοδο ἀνάλογη μὲ τὴν σύνοδο τοῦ Κολυμπαρίου.

Ἐχει γίνεαι ἀκόμη καὶ μία παραβολὴ αὐτῆς τῆς συνόδου μὲ τὴν Β΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐκεῖνη δὲν διόρθωσε ὑποτιθέμενα σοβαρὰ λάθη τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀνέπτυξε τὰ σωστὰ δόγματα τῆς πρώτης Συνόδου, τὰ ὁποῖα καὶ ἐπιβεβαίωσε μὲ τὸν πρῶτο της Κανόνα.

* * *

Τὰ περισσότερα ἐπιχειρήματα διατυπώθηκαν γύρω ἀπὸ τὴ φράση τῆς παραγράφου 6 τοῦ συνοδικοῦ κειμένου «*Σχέσεις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον*»: «*ἀποδέχεται τὴν ἱστορικὴν ὀνομασίαν τῶν μὴ εὑρισκομένων ἐν κοινωσίᾳ μετ'*

(*) Περιοδ. «Θεοδρομία», ἀριθμ. 2/Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2018, σελ. 323-357. Εἰσήγηση τοῦ κ. Mihai-Silviu Chirila στὴν Ἡμερίδα «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ καὶ Κολυμπάρι, δυὸ χρόνια μετὰ. Αἵρεση - Καθαίρεση - Ὁρθόδοξη Ἀντίσταση», πού πραγματοποιήθηκε τὸ Σάββατο 16 Ἰουνίου 2018 στὸ Grand Hotel Palace Θεσσαλονίκης. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

αὐτῆς ἄλλων ἐτεροδόξων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν»¹, ἡ ὁποία δέχθηκε ἔντονη κριτικὴ ἐκ μέρους ὄσων ἀντιτίθενται στὴν σύνοδο τῆς Κρήτης.

Ὅρισμένες φωνές προσπάθησαν προσυνοδικὰ νὰ προβάλλουν τὴν ιδέα, ὅτι καὶ ἄλλα ἐπίσημα κείμενα τῆς Ἐκκλησίας (τὰ κείμενα τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1484, ἡ Ἐγκύκλιος τῶν Ὁρθοδόξων πατριαρχῶν τοῦ 1848) περιέχουν ἀναφορὲς σὲ κάποιο ἐκκλησιαστικὸ χαρακτῆρα ποὺ ἀναγνωρίστηκε στοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, ἢ ὅτι πολλοὶ σύγχρονοι θεολόγοι χρησιμοποιοῦν αὐτὴ τὴν διατύπωση.

Αὐτὴ ἡ ἐπιχειρηματολογία ἀγνοεῖ ὀρισμένες πτυχές τοῦ προβλήματος:

Τὸ κείμενο τῆς Συνόδου τοῦ 15ου αἰῶνα εἶναι ἓνα κείμενο, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία σπάει τὸν τεχνητὸ δεσμὸ ποὺ δημιουργήθηκε μὲ τὴν Ρώμη μὲ τὴν ἀντικανονικὴ σύνοδο τῆς Φερράρας-Φλωρεντίας.

Ἡ σύνοδος αὐτὴ ἔλαβε χώρα σὲ ἓνα κλίμα ποὺ χαρακτηριζόταν ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Τούρκων στὸν Ὁρθόδοξο χῶρο καὶ τὴν ἀστάθεια τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου οἱ διορισμοὶ τῶν πατριαρχῶν ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὰ πολιτικὰ παιχνίδια τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης.

Μεταξὺ ἄλλων, στὴν Σύνοδο τοῦ 1484 συζητήθηκε καὶ ὁ τρόπος ἐπανεισδοχῆς στὴν Ὁρθοδοξία ὄσων ζοῦσαν σὲ περιοχές ποὺ βρίσκονταν ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Λατίνων καὶ εἶχαν ἀποδεχθῆ τὴν Λατινικὴ ὑπεροχή, τὴν κηρυσσόμενη ἀπὸ τὴν Σύνοδο τῆς Φερράρας.

Ἀπὸ τὰ διασωθέντα ἔγγραφα καὶ τὶς ἀναφορὲς τῶν ἱστορικῶν, καθίσταται σαφὲς ὅτι ἡ σύνοδος ἀναφέρεται κυρίως στοὺς Ἕλληνες ποὺ ἀποδέχθηκαν τὴν Καθολικὴ ὑπεροχὴ σὲ περιοχές ὅπου κυριαρχοῦσαν οἱ Λατίνοι, καὶ ἡ ἀπόφαση τῆς ἐπανεισδοχῆς τοὺς μόνον μέσῳ χρίσματος δὲν σήμαινε τὴν ἀποδοχὴ τοῦ Καθολικοῦ βαπτίσματος ἢ τὴν ἀναγνώριση τῆς παπικῆς ἐκκλησιαστικότητας, καὶ ἡ ἀπόφαση αὐτὴ ἐλήφθη στὸ τέλος μιᾶς θεολογικῆς διαμάχης, στὸ πλαίσιο τῆς ὁποίας ἐκφράστηκε καὶ μία ἀντίθετη ἄποψη².

1. <http://basilica.ro/sfantul-si-marele-sinod-relatiile-bisericii-ortodoxe-cu-ansamblul-lumii-crestine-document-oficial/>

2. Steven Runciman, *Marea Biserică în captivitate*, μετάφραση Μιχαῖ Σίλβιου Κυρίλα, Ἔκδ. Sofia, Βουκουρέστι, 2012, σελ. 251.

Στὴν ἀπόφαση τοῦ 1484 πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπόψη ὅλες οἱ πτυ-
χές: ἡ Λατινικὴ ἐπιρροή, ἡ ἐπιρροή τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας,
τὰ πολιτικὰ παιχνίδια, οἱ προσωπικὲς θεολογικὲς ἀπόψεις τῶν
ἐμπλεκομένων σὲ αὐτὴν τὴν διαδικασία, ἡ φύση τῶν μεταστροφο-
μένων στοὺς ὁποίους ἐχορηγεῖτο τὸ Χρῖσμα (οἱ περισσότεροι Ἕλλη-
νες ποὺ ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Μητέρα Ἐκκλησία μετὰ
τὴν ἀπαλλαγὴ τους ἀπὸ τὴν λατινικὴ πολιτικὴ κυριαρχία).

Αὐτὴ ἡ θεολογικὴ διαμάχη ἀναφορικὰ μὲ τὸ βάπτισμα τῶν
μεταστροφομένων αἰρετικῶν ἔλαβε τέλος μὲ τὸν Ὅρο τοῦ 1755,
ὅπου ἀποφασίστηκε ὅτι ὅλοι ὅσοι προσέρχονται στὴν Ὁρθοδοξία
προερχόμενοι ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς πρέπει νὰ ἀναβαπτίζονται³.

Ὁ Ὅρος ἀμφισβητήθηκε ἔντονα ἀπὸ τοὺς παπικούς ἀπεσταλ-
μένους καὶ ἀπὸ μερικοὺς διαφωτισμένους μητροπολίτες καὶ συν-
έβαλε στὴν ἀνατροπὴ τοῦ πατριάρχη ποὺ τὸν ἐξέδωσε, καὶ αὐτὸ
ὑποδεικνύει τὸ πολιτικὸ κλίμα μέσα στὸ ὁποῖο λήφθηκαν αὐτὲς
οἱ ἀποφάσεις.

Τὸ πατριαρχικὸ ἔγγραφο τοῦ 19ου αἰῶνα περιγράφει τὸν Πα-
πισμὸ παραβάλλοντάς τον μὲ τὸν ἀρχαῖο Ἀρειανισμό, προφητεύ-
οντας ὅτι δὲν θὰ ἀντέξει ὡς τὸ τέλος⁴. Θεωρεῖ τὸ filioque αἵρεση
καὶ ἄλλες παπικὲς διδασκαλίες ὡς καινοτομίες, τοὺς δὲ παπικούς
ἱεραποστόλους ἀποκαλεῖ «ψυχοκάπηλους». **Ὁ**ταν στὸ κείμενο
γίνεται λόγος γιὰ «Καθολικὴ Ἐκκλησία», ἐννοεῖται ἡ παγκόσμια
Ἐκκλησία καὶ ὄχι ἡ παπικὴ αἵρεση, ἡ δὲ ἀναφορὰ στὴν εἰσαγωγὴ
καινοτομιῶν στὴν «Δυτικὴ Ἐκκλησία» ἐννοεῖ τὴν (Ὁρθόδοξη)
Ἐκκλησία τῆς Δύσεως πρὶν τὸ Σχίσμα τοῦ 1054, ὅταν ἡ Δύση βρι-
σκόταν ἀκόμα σὲ κοινωνία μὲ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. **Ὁ**σο
γιὰ τὰ κανονικὰ πρεσβεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης στὴν τάξη
τῆς ἱεραρχίας, ἡ ἐγκύκλιος δηλώνει ὅτι αὐτὰ ὑπῆρχαν ὅσο ἡ
Ἐκκλησία τῆς Ρώμης «καθαρῶς ἰθύνετο διὰ τῶν πατρίων δογμάτων,
στοιχοῦσα τῷ ἀλανθάστῳ κανόνι τῆς τε Γραφῆς καὶ τῶν Ἱερῶν Συν-
όδων», ἀφοῦ περιέπεσε ὁμως σὲ αἵρεση «αὐτὸ τὸ πρωτεῖον ἐξ ἀδελφι-
κοῦ τύπου καὶ πρεσβεῖου ἱεραρχικοῦ εἰς κυριαρχικὸν μεταπεπτωκός»⁵.

Ἀκόμη καὶ νὰ ἦταν ἀλήθεια, ὅτι τὰ κείμενα αὐτὰ ἀναφέρονται

3. Αὐτόθι, σελ. 393.

4. Ἡ Ἐγκύκλιος τῶν Ὁρθοδόξων πατριαρχῶν τοῦ ἔτους 1848, ἐν Ioan. N. Flocu,
Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii, ἂ. ἔ. Σιμπίου, 2005, σελ. 595-598.

5. Αὐτόθι.

στον παπισμό με τὸν ὄρο «Ἐκκλησία» ἢ ὅτι ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ὁ παπισμὸς εἶχε κάποια ἐκκλησιαστικὰ χαρακτηριστικά, οἱ τεράστιες του πτώσεις μετὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, ὅταν ἡ Α' καὶ ἡ Β' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ διακήρυξαν τὴν ὑπεροχὴ καὶ τὴν οἰοθεϊκὴ ὑπόσταση τοῦ πάπα Ρώμης καὶ ἄλλα αἰρετικὰ δόγματα, κατέστησαν κάθε ἀναφορὰ σὲ καταστάσεις τοῦ παρελθόντος ἐντελῶς ἄκυρη γιὰ τὴν παρούσα ἐποχὴ, δεδομένου ὅτι εἶναι στὴ φύση μιᾶς αἵρεσης νὰ ἀπομακρύνεται μετὰ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ὄλο καὶ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀλήθεια τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Στὴν προσπάθεια διαχείρισης αὐτῆς τῆς πτυχῆς τοῦ ζητήματος οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς συνόδου τῆς Κρήτης ἤρθαν ἀντιμέτωποι καὶ μετὰ τὴν ἐξῆς παράδοξη κατάσταση:

Ἀφ' ἑνός, προσπαθοῦν νὰ ἀποδείξουν, ὅτι στὴν Κρήτη ἀκολογήθηκε μιὰ παλαιότερη ὀρθόδοξη γραμμὴ, ἢ ὁποῖα ἀναγνωρίζει τρόπον τινὰ κάποια ἐκκλησιαστικότητα στὸν παπισμὸ καὶ στὸν προτεσταντισμὸ καί, ἀφ' ἑτέρου, διατείνονται περίτρανα πῶς ἡ Σύνοδος δὲν ἀναγνώρισε μετὰ κανέναν τρόπο ὅτι ἐκεῖνες οἱ κοινότητες εἶναι «ἐκκλησίες», ἀλλὰ ἔκανε μόνο μιὰ «πράξη εὐγένειας», ἀποδεχόμενη τὴν πραγματικότητα, ὅτι οἱ ἴδιες ἀποκαλοῦν ἔτσι τὸν ἑαυτὸ τους.

Ἀναπτύχθηκε ἀκόμη καὶ ἡ ἐπιχειρηματολογία, σύμφωνα μετὰ τὴν ὁποῖα τὸ ἀπλὸ γεγονός τῆς ἀναγνώρισης τῆς ἱστορικῆς ὀνομασίας δὲν σημαίνει τίποτε, διότι δὲν σημαίνει μετὰ αὐτὸ πὸν λέχθηκε ὅτι αὐτὲς εἶναι καὶ «ἐκκλησίες» (ὡσὰν ἀνήκουσες στὴν ὀρθόδοξη), ὡσὰν νὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἀναγνωρίζεις τὴν ὀνομασία κάποιου πράγματος καὶ ταυτόχρονα νὰ ἀρνεῖσαι τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι κάνουν ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχει τὴν συγκεκριμένη ὀνομασία.

* * *

Ἡ μόνη πέτρα σκανδάλου γιὰ ὄλους, ὅσοι τοποθετήθηκαν ὑπὲρ τῆς συνόδου τῆς Κρήτης, ὑπῆρξε ἡ πραγματικότητα, ὅτι στὴν παράγραφο 19 τοῦ κειμένου «*Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον*» **ἔγινε ἡ ἀποδοχὴ τῆς «Ἀηλώσεως τοῦ Τορόντο»**, τῆς ὁποίας οἱ ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις θεωρήθηκαν ὡς κεφαλαιώδους σημασίας γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν.

Οἱ περισσότερες ἀπόψεις τῶν ἀπολογητῶν τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης συγκλίνουν στὴν ιδέα, ὅτι ἐκεῖ δὲν ἔγιναν δεκτὲς παρὰ μόνον οἱ ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις πὸν παρατίθενται στὸ κείμενο, χωρὶς νὰ εἶναι ὅμως κατανοητό:

Πῶς εἶναι δυνατὸν ἡ διατύπωση τοῦ κειμένου νὰ χρησιμοποιεῖ ἕναν ἀόριστο πληθυντικὸ, ὁ ὁποῖος ἀφήνει νὰ ἐννοηθῇ, ὅτι ὅλες οἱ ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις ἐκείνου τοῦ κειμένου εἶναι ἀποδεκτὲς καὶ ζωτικῆς σημασίας;

Γιατί ἐπιλέχθηκαν τέσσερις ἐπιδοκιμαστικὲς ἀπόψεις ἀπὸ ἕνα κείμενο, τὸ ὁποῖο στὸ σύνολό του εἶναι ἐντελῶς αἵρετικὸ;

Γιατί δὲν διευκρινίστηκε, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες θεωροῦν τὶς ὑπόλοιπες προϋποθέσεις τῆς «Δηλώσεως» ὡς αἵρετικὲς καὶ τὶς καταδικάζουν;

Στὴν παρούσα μελέτη προτιθέμεθα νὰ ἀποδείξουμε ὅτι τὸ κλειδὶ τῆς κατανόησης τοῦ αἵρετικοῦ χαρακτήρα τῆς συνόδου τῆς Κρήτης εἶναι ἡ ἀποδοχὴ τῆς «Δηλώσεως τοῦ Τορόντο» στὰ κείμενά της.

Ἦλες οἱ ἀποφάσεις πού συμπεριέλαβε ἡ Σύνοδος στὸ κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον» ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτῆς τῆς αἵρετικῆς οἰκουμενιστικῆς δηλώσεως καὶ πρέπει νὰ κατανοηθοῦν ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτό.

Τί εἶναι ἡ «Δήλωση τοῦ Τορόντο»;

Τὸ 1950, δύο χρόνια μετὰ τὴν πρώτη Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν πού εἶχε λάβει χώρα στὸ Ἄμστερνταμ, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Παγκόσμιου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν εἶχε συντάξει μιὰ δήλωση εὐρύτερα γνωστὴ ὡς «Δήλωση τοῦ Τορόντο».

Μαζὶ μὲ τὸ Καταστατικὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἡ «Δήλωση τοῦ Τορόντο» θεωρεῖται ἕνας ἐκ τῶν στύλων τῆς οἰκουμενιστικῆς κίνησης, φέροντας ἐνίοτε καὶ τὸ ὄνομα «Magna Charta» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Ἡ «Δήλωση τοῦ Τορόντο» ἔχει συνταχθεῖ ἀπὸ τὸν γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. Willem Visser't Hooft μαζὶ μὲ τὸν συνάδελφό του Oliver Tomkins⁶ καὶ ἀποτελεῖ καρπὸ προκαταρκτικῆς διαβούλευσης μὲ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους⁷ καὶ ὀρισμένους ὀρθοδόξους θεολόγους, μεταξὺ τῶν ὁποίων μιὰ συμβολὴ εἶχε καὶ ὁ πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Φλωρόφσκυ.

6. https://www.google.ro/?gws_rd=cr&ei=b-kAWMWfB8vRsAGO_4SQDA#q=the+ecclesiological+significance+of+councils+of+churches+arie+

7. Harold C. Fey, *A History of the Ecumenical Movement*, τόμ. Β', σελ. 6.

Ἐσκοποῦσθε αὐτῆς τῆς δῆλωσης ἦταν ἡ σύνταξη μιᾶς ἀντίληψης γιὰ τὸ **τὶ ἀποτελεῖ καὶ τὶ δὲν ἀποτελεῖ** τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἀφετηριακὴ ιδέα αὐτῆς τῆς δῆλωσης ἦταν ἡ δημιουργία ἐνὸς χώρου ποὺ νὰ λαμβάνει ὑπόψη τὴν **ποικιλομορφία** ποὺ ὑπάρχει στὸν χριστιανικὸ κόσμο, τόσο σὲ ἐκκλησιολογικὸ, ὅσο καὶ σὲ δογματικὸ ἐπίπεδο.

Ὅπως δηλώνει ὁ ρῶσος οἰκουμενιστῆς Vitali Boronov, ἡ «*Δήλωση*» δημιούργησε ἕναν **χώρο ἐκκλησιολογικῆς ποικιλομορφίας**⁸.

Ὑπὸ τὴν μορφή, μὲ τὴν ὁποία ἔγινε δεκτὴ, ἡ «*Δήλωση τοῦ Τορόντο*», προσπαθεῖ νὰ χαράξει τὶς γενικὲς ἀρχὲς ἀναφορικὰ μὲ τὸν τρόπο, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ λειτουργεῖ τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ σχετίζεται μὲ τὶς «ἐκκλησίες»-μέλη, ἀλλὰ περιλαμβάνει καὶ μερικὲς οὐσιώδεις ἀρχὲς σχετικὰ μὲ τὸ τί εἶναι ἡ ἐκκλησία ἀπὸ οἰκουμενιστικῆς ἀπόψεως.

Σὲ αὐτὸ τὸ κείμενο κάνει ἐντύπωση ἡ ἀμφίσημη γλώσσα, τρόπον τινὰ σχιζοφρενικὴ, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ἐν γένει κάθε οἰκουμενιστικὸ κείμενο.

* * *

Ἡ «*Δήλωση τοῦ Τορόντο*» περιέχει τέσσερα μέρη: • μὴ εἰσαγωγή, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δήλωση μὲ τὴν ἀπόφαση σχετικὰ μὲ τὸ «κύριος τῆς Ἐκκλησίας», ἡ ὁποία ἔχει ληφθῆ στὴν Συνέλευση τοῦ Ἀμστερνταμ, • ἕνα ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀναγκαιότητας ἀποσαφήνισης τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, • ἕνα μέρος, στὸ ὁποῖο καθορίζεται τὸ τί δὲν εἶναι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν καὶ • ἕνα τελικὸ μέρος, στὸ ὁποῖο καθορίζεται τὶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδίως τὶ ἀκριβῶς εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἐξ ἐπόψεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Αὐτὸ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς μελέτης μας εἶναι τὸ γεγονὸς, ὅτι μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου τῆς Κρήτης οἱ οἰκουμενιστές, ἐν ὀνόματι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, θεώρησαν καὶ ἀκόμη θεωροῦν στὶς μέρες μας τὴν «*Δήλωση τοῦ Τορόντο*» ὡς οὐσιώδους σημασίας γιὰ τὴν ὀρθόδοξη συμμετοχὴ στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν.

Ὁ λόγος μίας τέτοιας στάσης εἶναι τὸ γεγονὸς, ὅτι στὸ μέ-

8. Erin Brighman, *Sustaining the Hope for Unity: Ecumenical Dialogue in a Post-modern World*, σελ. 111.

ρος μέσα στο όποιο καθορίζεται τι δὲν εἶναι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν –αὐτὸ ποὺ οἱ θεολόγοι ὀνομάζουν «ἀρνητικὴ γλῶσσα» τοῦ κειμένου– βρίσκονται ὀρισμένες ἀρχές τὶς ὁποῖες οἱ ὀρθόδοξοι συμμετέχοντες στὸν οἰκουμενιστικὸ διάλογο θεωροῦν ἐπαρκεῖς γιὰ τὴν ἐγγύηση τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σὲ αὐτὸ τὸν διάλογο, χωρὶς αὐτὴ νὰ ὑποχρεοῦται νὰ κάνει ὑποχωρήσεις στὸ θέμα τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας.

Μερισκοὶ προτεστάντες θεολόγοι συμμετέχοντες στὸν οἰκουμενιστικὸ διάλογο ἐπέκριναν ἤδη τὴν Δήλωση, καταγγέλοντας ὅτι μὲ τὸν καθορισμὸ αὐτῆς τῆς οὐδετερότητας τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν γίνεται μία ἐξαιρετικὰ μεγάλη ὑποχώρηση γιὰ τοὺς Ὀρθοδόξους, περιορίζοντας τὸν ρόλο τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν σὲ ἓνα ἀπλὸ **φόρουμ συζητήσεων⁹, καὶ σὲ πρακτικὸ δὲ ἐπίπεδο ἡ **ἐκκλησιολογικὴ οὐδετερότητα** δὲν ἔγινε ποτὲ πραγματικὰ σεβαστή.**

«Ἡ ἀρνητικὴ γλῶσσα»

Οἱ κύριες ἀναφορὲς τῆς «Δήλωσης»¹⁰ σχετικὰ μὲ τὸ τι δὲν εἶναι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες παρατίθενται σὲ γενικὲς γραμμὲς καὶ στὴν παράγραφο 19 τοῦ συνοδικοῦ κειμένου τῆς Κρήτης «*Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον*», εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

«Τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνῃ “Ἐκκλησία”» (παρ. § 3, 1).

«Σκοπὸς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι νὰ διαπραγματεῦται ἐνώσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ δύναται νὰ γίνῃ μόνον ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνεργουσῶν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἀλλὰ νὰ φέρῃ τὰς Ἐκκλησίας εἰς ζῶσαν ἐπαφὴν πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν τῶν ζητημάτων τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος» (παρ. § 3, 2).

«Τὸ Π.Σ.Ε. δὲν δύναται καὶ δὲν ὀφείλει νὰ βασιζέται ἐπὶ οἰασδήποτε ἰδιαιτέρας ἀντιλήψεως περὶ τῆς Ἐκκλησίας» (παρ. § 3, 3).

9. Angelo Maffei, *Ecumenical Dialogue*, σελ. 12.

10. <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/central-committee/1950/toronto-statement>.

«Τὸ ἀποτελεῖν μέλος τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν συνεπάγεται ὅτι μία ἐκκλησία σχετικοποιεῖ τὴν δική της περὶ Ἐκκλησίας ἀντίληψη» (παρ. § 3, 4).

«Τὸ ἀποτελεῖν μέλος τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν συνεπάγεται τὴν ἀποδοχὴν εἰδικῆς διδασκαλίας, ἀφορώσης τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος» (παρ. § 3, 5).

«Αἱ Ἐκκλησιαί-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. θεωροῦν τὴν σχέσιν ἄλλων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν, Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποῖαν ὁμολογοῦν τὰ Σύμβολα, ὡς ὑποκείμενον ἀμοιβαίας ἐξετάσεως. Οὐχ ἦττον τὸ εἶναι μέλος δὲν συνεπάγεται ὅτι ἐκάστη Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ θεωρῇ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας-μέλη ὡς Ἐκκλησίαν ἐν τῇ πλήρει καὶ ἀληθεῖ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως» (παρ. § 4, 4).

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρχὲς ποὺ διατυπώνονται στὴν Δήλωση φάνηκαν στοὺς ὀρθοδόξους θεολόγους συμμετέχοντες στὸν οἰκουμενιστικὸ διάλογο μία ἰσχυρὴ ἐγγύηση προκειμένου νὰ γίνουν μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἢ νὰ παραμένουν δραστήριοι σὲ αὐτὴ τὴν διαδικασία, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ὑπόλοιπο κείμενο περιέχει ἐκκλησιολογικὲς προοπτικὲς ἀντίθετες πρὸς τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία καὶ διὰ τούτου διαψεύδονται οἱ ἀξιώσεις τοῦ Π.Σ.Ε. περὶ ἐκκλησιολογικῆς οὐδετερότητας.

Θὰ ἀναλύσουμε ἐν συνεχείᾳ αὐτὲς τὶς ἐκκλησιολογικὲς ἀρχὲς ποὺ ἐπικαλεῖται ἡ σύνοδος τῆς Κρήτης καὶ θὰ ἀποδείξουμε, ὅτι ἀκόμη καὶ νὰ ἀγνοήσουμε τὸ ὑπόλοιπο τοῦ αἰρετικοῦ κειμένου τοῦ Τορόντο, αὐτὲς ἔχουν ἓνα αἰρετικὸ περιεχόμενο καὶ μὲ τὴν ἀντίφαση στοὺς ὅρους ποὺ περιέχουν στὴν διατύπωσή τους, ἀποτελοῦν μιὰ χίμαιρα, καὶ οὐδόπως μιὰ ἰσχυρὴ ἐγγύηση μιᾶς συγκεκριμένης συμπεριφορᾶς στὸ πλαίσιο τοῦ Π.Σ.Ε.

«Τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνει “Ὑπέρ - Ἐκκλησία”» (παρ. § 3, 1)

Ἡ πιὸ ἐλκυστικὴ ὑπόσχεση γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους θεολόγους ὑπῆρξε ἡ προϋπόθεση, ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. δὲν θὰ γίνει ποτὲ μιὰ «ὑπέρ-ἐκκλησία» καὶ ὅτι στὴν οὐσία δὲν θὰ προσλάβει ποτὲ ἐκκλησιαστικὰ χαρακτηριστικά.

Τὸ ἔτος 1961, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπικύρωσης τῆς «Δήλωσης

του Ἰσραήλ» ἀπὸ τὴν Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Π.Σ.Ε. ποὺ ἔλαβε χώρα στὸ Νέο Δελχί, στὸ ἄρθρο 49 ἐνὸς ἐγγράφου μὲ τίτλο «*Δήλωση περὶ ἐνότητας*» γράφεται:

*«Εἴμαστε σὲ θέση τοῦλάχιστον νὰ ποῦμε ὅτι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο δὲν εἶναι κάτι τὸ ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες-μέλη. **Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὶς ἐκκλησίες εὐρισκόμενες σὲ διαρκῆ σύνοδο**»¹¹ (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος).*

Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ Π.Σ.Ε. δὲν εἶναι μία «ὑπέρ-ἐκκλησία», ἀλλὰ τὸ ἀνώτατο διαβουλευτικὸ ὄργανο τῆς οἰκουμενιστικοῦ τύπου «ἐκκλησίας», ἡ διαρκῆς τῆς σύνοδος.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐνισχύεται καὶ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν **βλασφημία** ποὺ βρίσκεται στὸ τέλος τῆς ἀναφερόμενης παραγράφου, στὴν ὁποία λέγεται:

«Πολλοὶ χριστιανοὶ συνειδητοποιοῦν τώρα τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Συμβούλιο εἶναι, κατὰ ἕναν νέο καὶ ἄνευ προηγούμενου τρόπο, ἕνα ἐργαλεῖο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου πραγματώνεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ ὅλον τὸν κόσμον.

Καθόσον, ἀπὸ ὀρθόδοξη ἄποψη, τὸ συνοδικὸ σύστημα τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δίνει τὸ μέτρο τῆς καθολικότητάς της, μὲ τὴν ἀποδοχὴ αὐτῆς τῆς ἀποψῆς ὡς ὑπόσχεσης, ὅτι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν δὲν θὰ γίνῃ μιά ὑπέρ-ἐκκλησία, ἔγινε δεκτὴ ἡ ἰδέα τῆς καθολικότητάς τοῦ Π.Σ.Ε. ὡς ἡγετικοῦ φόρουμ τῆς «Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ», ὅπως τὸ διατυπώνει ἡ Δήλωση τοῦ Νέου Δελχί.

Ἄν κάνουμε μίαν ἀναλογία μὲ τὸν συνοδικὸ τρόπο διοικήσεως τῆς παγκοσμίου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον κάθε τοπικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἕνα μέλος μὲ πλήρη δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς χάριτος καὶ τὴν ὀρθοδοξία τῆς πίστεως, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν θεωρεῖ ὅλα τὰ συμμετέχοντα μέλη σ' αὐτὴν τὴν «διαρκῆ σύνοδο» ὡς «πλήρεις ἐκκλησίες», εὐρισκόμενες σὲ μίαν πλήρη κατάσταση χάριτος.

Διαφορετικὰ πῶς θὰ ἦταν δυνατόν νὰ συμμετέχουν σὲ αὐτὴν τὴν σύνοδο «διὰ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα»;

Πρόκειται γιὰ μίαν πρακτικὴν ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας τῶν κλάδων.

11. <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/1961-new-delhi/new-delhi-statement-on-unity>.

Ἡ θεωρία τῆς «ἀπολεσθείσης ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας» (§ 3, 2)

Ἡ δευτέρα παράγραφος τῆς «Δηλώσεως» διατυπώνει τὸν σκοπὸν ποὺ ἀνέλαβε τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, τὸ νὰ φέρει τὶς ἐκκλησίες σὲ μιὰ ζῶσα ἐπαφὴ καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν μελέτη καὶ συζήτηση τῶν ζητημάτων **τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας.**

Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ «Ἐκκλησία» στὴν ὁποία κάνει ἀναφορὰ αὐτὸ τὸ κείμενο δὲν εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ τὸ κείμενο ὀνομάζει «*ἀληθῆ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ*», «*Ἁγία Καθολικὴ Ἐκκλησία τὴν ὁποίαν ὁμολογοῦν τὰ Σύμβολα*».

Ἀπὸ ἐδῶ προκύπτει, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέλαβε μὲ μιὰ αἰρετικὴ ἀπόφαση μιᾶς πανορθόδοξου συνόδου (2016), νὰ λάβει μέρος στὴν πραγμάτωση τῆς ἐνότητος μιᾶς «Ἐκκλησίας» διαφορετικῆς ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ἀντιβαίνει στὸ σκοπὸ καὶ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅταν ἐρωτῶνται οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστές, ἀπαντοῦν ἐλλιπῶς ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς παρουσίας τῆς Ἐκκλησίας μας σ' αὐτὴν τὴν αἰρετικὴ πλατφόρμα θρησκευτικοῦ διαλόγου εἶναι «νὰ δίνει μαρτυρία».

Ἡ ἀπόφαση τῆς 26ης Ὀκτωβρίου (2016) τῆς Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας ἀναφέρει, ὅτι «*ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος ὁμολόγησε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἡ μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία*».

Ἡ παράγραφος 3, 2 τῆς «Δηλώσεως» ἀναφέρει ὅμως, ὅτι ὁ «σκοπὸς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν εἶναι ... νὰ φέρῃ τὰς Ἐκκλησίας εἰς ζῶσαν ἐπαφὴν πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν τῶν ζητημάτων τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος». **Γίνεται** λόγος γιὰ μιὰ ζῶσα ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν «ἐκκλησιῶν», δηλαδὴ γιὰ μιὰ ἐκκλησιαστικὴ, ὅσο δυνατὸν πραγματικὴ σχέση μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν, μὲ σκοπὸ τὴν πραγμάτωση τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Πουθενὰ στὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν γίνεται λόγος γιὰ **πραγμάτωση μιᾶς ζώσας ἐπαφῆς μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἱρέσεων.** Μία ζῶσα ἐπαφὴ προϋποθέτει δύο ζωντανὲς ὑποστάσεις, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο μὲ τὴν σειρά του προϋποθέτει τὴν ἀναγνώριση ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μιᾶς κάποιας ἐκκλησιαστικότητας στοὺς συμμετέχοντες στὸν διάλογο.

Δὲν μπορούμε νὰ κατανοήσουμε τὴν οἰκουμενιστικὴ ἔννοια τῆς μελέτης καὶ συζήτησης τῶν ζητημάτων τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος παρὰ μόνον σὲ συνάρτηση καὶ μὲ ἄλλες διατυπώσεις τῆς ἐν λόγῳ «Δηλώσεως», οἱ ὁποῖες μᾶς δείχνουν τὴν θεώρηση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἀφ' ἑνὸς γιὰ τὴν «Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ», καὶ ἀφ' ἑτέρου γιὰ τὶς «ἐκκλησίες-μέλη».

Ἔτσι, ἐνστερνιζόμενη τὸν σκοπὸ τοῦ Π.Σ.Ε. γιὰ τὴν «μελέτην καὶ συζήτηση τῶν ζητημάτων τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος», ἡ σύνοδος τῆς Κρήτης ἀποδέχεται ἐμμέσως, ὅτι οἱ ἐκκλησίες μέλη τοῦ Π.Σ.Ε.

«πιστεύουν ὅτι συνομιλία, συνεργασία καὶ κοινὴ μαρτυρία τῶν Ἐκκλησιῶν ὀφείλουν νὰ στηρίζονται ἐπὶ τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ θεία κεφαλὴ τοῦ σώματος» (παρ. § 4, 1).

Αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα προϋποθέτει τὸ γεγονός ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ ὅλων τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, οἱ ὁποῖες μὲ τὴν σειρά τους ὑποτίθεται πὼς εἶναι μέλη τοῦ σώματος, τοῦ ὁποῖου κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστὸς.

Ἡ «Δήλωση» ὑποστηρίζει μάλιστα αὐτὴ τὴν αἰρετικὴν ἰδέαν σὲ μία διατύπωση τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων στὴν οἰκουμενιστικὴ συνάντηση τοῦ Ἐδιμβούργου τοῦ 1937, στὴν ὁποία ἀναφέρεται ὅτι

«Παρ' ὅλας τὰς διαφορὰς ἡμῶν, ὁ κοινὸς ἡμῶν διδάσκαλος καὶ Κύριος εἶναι εἷς... ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, Ὁστις θὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς στενωτέραν ὁλονὲν συνεργασίαν πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ».

Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ ὅλων τῶν αἰρέσεων εἶναι μία βλασφημία, τὴν ὁποία οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων συμμετέχοντες στὸν οἰκουμενιστικὸν διάλογο παραβλέπουν ἢ, ἀκόμη πιὸ σοβαρῶς, ὀριζόμενοι ἀπὸ αὐτοὺς τὴν πιστεύουν κιόλας.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν αἰρετικὴν ἰδέαν μπορούν νὰ προκύψουν ὅλες οἱ ἄλλες οἰκουμενιστικὲς ἀντιλήψεις περὶ τῆς φύσης τῆς Ἐκκλησίας, διότι, ἂν ἀποδεχτοῦμε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Κεφαλὴ ὅλων τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, τότε ὅλες αὐτὲς εἶναι διασκορπισμένα μέλη τοῦ ἴδιου Σώματος.

Στὴν πραγματικότητα ὅμως ὁ Χριστὸς εἶναι Κεφαλὴ μόνον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι ὅλες οἱ ἄλλες χριστιανικὲς κοινότητες, ὡς αἰρετικὲς, εἶναι ἀποκομμένες ἀπὸ τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας Κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστὸς.

* * *

Ἡ παράγραφος 4, 1 ἀναφέρει στὸ σχόλιό της, ὅτι

«σχέσις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν δύναται νὰ ὑφίσταται ἢ νὰ ἐλπίζεται, ἂν μὴ ἔχη τὴν ἀρχὴν της εἰς τὴν κοινὴν ὑποταγὴν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του».

Ἡ ιδέα ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν ὑποτίθεται πὼς ὑποχρεώνει αὐτὲς τὶς ἐκκλησίες νὰ *«εἰσεέλθουν εἰς πραγματικὰς καὶ στενὰς σχέσεις πρὸς ἀλλήλας».*

Μολονότι ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ, ὅτι ἡ συμμετοχὴ στοὺς οἰκουμενιστικοὺς διαλόγους εἶναι ἀμιγῶς ἓνα ζήτημα μαρτυρίας, οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστὲς δέχονται νὰ συμμετέχουν σὲ μία «πραγματικὴ καὶ στενὴ σχέση» μὲ τὶς αἱρέσεις, τὶς ὁποῖες θεωροῦν μέρος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ στόχος τοῦ Π.Σ.Ε. παραμένει ἡ πραγμάτωση τῆς **ὄρατῆς ἐνότῆτος** τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ἐναρμόνιση τῶν «διαφορῶν» ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα σὲ ὅσους «ὑποτάσσονται στὴν Κεφαλὴ - Χριστός».

* * *

Μία ἄλλη φαινομενικὰ σωστὴ διατύπωση εἶναι ὅτι οἱ ἐκκλησίες - μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἀναγνωρίζουν, μὲ βάση τὴν Καινὴ Διαθήκη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία (παρ. § 4, 2).

Εἶναι φαινομενικὰ σωστὴ αὐτὴ ἡ διατύπωση, διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀληθής: ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὄντως μία.

Ἡ μαρτυρία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐνισχύεται ὁμως καὶ ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως ἀπὸ τὰ ἀπολογητικὰ καὶ τὰ κανονικὰ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ὀριοθετοῦν πολὺ σαφῶς τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν αἵρεση. **Κατὰ** ἓναν τρόπο ποὺ θυμίζει τὸ «sola Scriptura», τὸ κείμενο δὲν ἀναφέρει τίποτα γιὰ τὴν Ἱερὰ Παράδοση.

Ἡ ἐπεξήγηση αὐτῆς τῆς παραγράφου κάνει λόγο γιὰ τὴν ἀντιφατικότητα ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴ τῆς καινοδιαθηκικῆς διατύπωσης, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καὶ τῆς πραγματικότητας, ὅτι *«ὑπάρχουν τόσο πολλὲς ἐκκλησίες οἱ ὁποῖες ἔχουν τὴν ἀξίωση ὅτι εἶναι ἐκκλησίες τοῦ Χριστοῦ, ὁμως δὲν ζοῦν σὲ ἐνότητα μετ' ἀλλήλων».*

Στὴν πραγματικότητα ὁμως ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία, ἔτσι ὅπως τὴν περιγράφει ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ τὴν ὁμολογεῖ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως (Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως) καὶ αὐτὴ εἶναι μόνον ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ ἐκτὸς αὐτῆς δὲν ὑπάρχουν παρὰ μόνο αἱρέσεις καὶ σχίσματα.

Δὲν μπορεί νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὸ ὅτι δῆθεν ὑπάρχουν περισσότερες «ἐκκλησίες», οἱ ὁποῖες ἔχουν τὴν ἀξίωση ὅτι εἶναι «ἐκκλησίες τοῦ Χριστοῦ», οὔτε γιὰ ἓνα «ἀπλὸ χριστιανικὸ καθῆκον νὰ πράξῃ ὁ, τι δυνατόν, ἵνα ἡ Ἐκκλησία ἐκδηλωθῇ ἐν τῇ μοναδικότητι τῆς», στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ ἐπεξήγηση τῆς παραγράφου, μετὴν ἔννοια ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ συμπεριλαμβάνει καὶ τὶς αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα ποὺ βρίσκονται ἐκτὸς αὐτῆς.

* * *

Γιὰ νὰ κατανοήσουμε πῶς τὸ Π.Σ.Ε. ἐπιθυμεί νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν σκοπὸ τῆς μελέτης καὶ τῆς συζήτησης τῶν ζητημάτων τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας μία ἄκρως ἐπίμαχη προϋπόθεση:

«Αἱ Ἐκκλησῖαι-μέλη τοῦ ΠΣΕ ἀναγνωρίζουν ἐν ἄλλαις Ἐκκλησίαις στοιχεῖα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας. Θεωροῦν ὅτι ἡ ἀμοιβαία αὐτῆ ἀναγνώρισις ὑποχρεοῖ αὐτὰς ν' ἄρξωνται σοβαρᾶς συνδιαλέξεως μετ' ἀλλήλων, ἐν τῇ ἐλπίδι ὅτι τὰ στοιχεῖα ταῦτα τῆς ἀληθείας, θὰ ὀδηγήσουν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὅλης ἀληθείας καὶ εἰς ἐνότητα βασιζομένην ἐπὶ τῆς ὅλης ἀληθείας» (παρ. § 4, 5).

Αὐτὴ ἡ προϋπόθεση, ἡ ὁποία ἐμπνεύστηκε ἀπὸ τὴν προτεσταντικὴ θεολογία τῶν «**στοιχείων ποὺ δεικνύουν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας**», θεωρεῖ ὅτι αὐτὰ τὰ στοιχεῖα εἶναι τὰ ἐξῆς: τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου, ἡ διδασκαλία τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ ἡ τέλεση τῶν Μυστηρίων.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ὀρθόδοξου δόγματος, ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν μπορεί νὰ ὑπάρξῃ κήρυγμα τοῦ λόγου, ἐπειδὴ οἱ αἱρέσεις ἐμφανίστηκαν στὴν ἱστορία ἀκριβῶς ὡς συνέπεια κηρύγματος ἄλλων διδασκαλιῶν διαφορετικῶν ἀπὸ τὸν ζωοποιὸ Λόγο.

Ἡ διδασκαλία τῶν Ἁγίων Γραφῶν γίνεται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ἥτοι τοῦ φρονήματος τῶν Πατέρων, καὶ ὄχι βάσει κάποιων προσωπικῶν «ἀποκαλύψεων», ὅπως συμβαίνει παραδείγματος χάριν στὸν προτεσταντικὸ χῶρο.

Οἱ κανόνες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων 45 καὶ 46, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, μᾶς δείχνουν περίτρανα, ὅτι ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν μπορεί νὰ γίνεται λόγος γιὰ καμμία τέλεση Μυστηρίων, γιὰ τὴν ἀποκαλύψεων, ὅπως συμβαίνει παραδείγματος χάριν στὸν προτεσταντικὸ χῶρο. Οἱ κανόνες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων 45 καὶ 46, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, μᾶς δείχνουν περίτρανα, ὅτι ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν μπορεί νὰ γίνεται λόγος γιὰ καμμία τέλεση Μυστηρίων, γιὰ τὴν ἀποκαλύψεων, ὅπως συμβαίνει παραδείγματος χάριν στὸν προτεσταντικὸ χῶρο.

Ἐπιπλέον, ἡ λεγόμενη ρωμαιοκαθολικὴ καὶ ἡ προτεσταντικὴ ἀντίληψη περὶ τῆς κτιστῆς χάριτος συνεπάγεται, ὅτι τὰ σχετικὰ «μυστήρια» μεταδίδουν κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν Θεία Χάρη.

Ἡ ιδέα ὅτι ἡ ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια εἶναι διασκορπισμένη στὶς διάφορες αὐτοαποκαλούμενες χριστιανικὲς ὁμολογίες εἶναι ξένη πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι ταμειοῦχος ὅλης τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀλήθειας, ὅπως τὴν παρέδωσε ὁ Σωτήρας μας καὶ ὅπως τὴν ἔχουν κηρύξει οἱ Ἀπόστολοι καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοῦς, ἕως τὶς ἡμέρες μας, ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ πλήρης ἀλήθεια δὲν μπορεῖ νὰ ἀναγνωρισθῆ μὲ τὴν συγχώνευση τῶν «ὁμολογιακῶν ἀληθειῶν», ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξάλειψη ἀπὸ τὴν Θεία Ἀποκάλυψη ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων ἐπινοήσεων, τὶς ὁποῖες ἡ αἵρεση καὶ τὸ σχίσμα ἔφεραν στὴν ζωὴ ὄσων ἀποκόπηκαν ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία.

* * *

Ἡ παράγραφος 4, 6:

«Αἱ Ἐκκλησῖαι-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. θέλουν νὰ συσκέπτονται, ἀναζητοῦσαι νὰ μάθουν παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ποίαν μαρτυρίαν Ὁῦτος θέλει νὰ φέρωσι πρὸς τὸν κόσμον ἐπὶ τῷ ὀνόματί Του»,

προϋποθέτει, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, τὴν ἀπὸ κοινοῦ μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μαζί μὲ τὶς αἰρέσεις καὶ τὰ σχίσματα.

Ἡ ἐπεξήγηση αὐτῆς τῆς διατύπωσης κάνει λόγο καὶ πάλι γιὰ «τὸν αὐτὸν Κύριον», ἀλλὰ καὶ γιὰ μιὰν «κοινὴν μαρτυρίαν» πρὸ τοῦ κόσμου.

Παρόλο πὺν δὲν εἶναι πάντοτε δυνατὸν οἱ «ἐκκλησίες» νὰ δίνουν **κοινὴ μαρτυρία**, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ «Δήλωση», ὅταν συναντιοῦνται, «αἱ Ἐκκλησῖαι δύνανται ν' ἀποδεχθοῦν τοῦτο [τὸ νὰ δίνουν **κοινὴ μαρτυρία**] ὡς δῶρον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ὅτι, παρὰ τὴν διαίρεσίν των, «ὁ Θεὸς τὰς ἠξίωσεν νὰ παράσχωσι μιὰν καὶ τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν».

* * *

Μιὰ ἄλλη προϋπόθεση, ἡ ὁποία βρίσκεται σὲ ἄμεση σχέση μὲ τὶς προηγούμενες, εἶναι αὐτὴ τῆς παραγράφου 4:

«Αἱ Ἐκκλησῖαι-μέλη εἰσέρχονται εἰς πνευματικὰς σχέσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητοῦν νὰ μάθουν παρ' ἀλλήλων καὶ νὰ βοηθοῦν ἀλλήλας, ὅπως οἰκοδομηθῇ τὸ Σῶμα Χριστοῦ καὶ ἡ ζωὴ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνακαινισθῇ».

Αὐτὴ ἡ διατύπωση περιέχει ὀρισμένες ἐπικίνδυνες ιδέες γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία: διατείνεται ἐκ νέου ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἔρχεται σὲ πνευματικὴ σχέση μετὰ τὶς αἱρέσεις· ὑποστηρίζεται ὅτι στὸ πλαίσιο αὐτῆς τῆς πνευματικῆς σχέσεως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκεται ἀπὸ τὶς αἱρέσεις· προφέρεται ἡ βλασφημία ὅτι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ οἰκοδομεῖται στὸ πλαίσιο τῆς σχέσης μεταξὺ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν αἱρέσεων· κηρύττεται ἡ ἰδέα ἐνὸς «aggiornamento» (μιᾶς «ἀναβάθμισης») τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. **Γι' αὐτὸ γίνεται λόγος καὶ στὴν προηγούμενη παράγραφο.**

Καὶ οἱ δύο αὐτὲς παράγραφοι περιέχουν τὴν ἰδέα τῆς **συνεργασίας** σὲ ὀρισμένους τομεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν ἀντικείμενα ἐξελιξεως καὶ ἀλλαγῆς, ἰδιαίτερα σὲ ζητήματα πρακτικά, τὰ ὅποια ἀντιμετωπίζουν ὅλες οἱ χριστιανικὲς κοινότητες.

Ο κίνδυνος αὐτῆς τῆς διατύπωσης ἔγκειται στὴν ὑποστήριξη μιᾶς **πρακτικῆς συνεργασίας** μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν, μετὰ καταστροφικὲς συνέπειες γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη δογματικὴ αὐτοσυνειδησία.

* * *

Τὸ Π.Σ.Ε. ἔχει δύο τμήματα, ἓνα θεολογικό, «**Πίστις καὶ Τάξις**», τὸ ὅποιο ἐπαινεῖται ἀπὸ τὸ συνοδικὸ κείμενο τῆς Κρήτης, καὶ ἓνα διακονικό, «**Ζωὴ καὶ Ἔργασία**».

Η θεολογικὴ ἐπιτροπὴ ἀναλαμβάνει τὴν σύνταξη θεολογικῶν οἰκουμενιστικῶν κειμένων, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς σκοπὸ τὴν «οἰκοδόμησι τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ» ἀπὸ θεολογικὴ ἄποψη, ἐνῶ ἡ ἐπιτροπὴ «**Ζωὴ καὶ Ἔργασία**» ἔχει τὴν εὐθύνη τῆς **διάβρωσης τῆς ὁμολογιακῆς συνείδησης** μετὰ τὴν προσέλκυση Ὁρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν σὲ **κοινὰ σχέδια**, ὅπως διατείνονται καὶ τὰ κείμενα τῆς συνόδου τῆς Κρήτης, σὲ κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ οἰκολογικά θέματα.

Τὸ πρακτικὸ τμῆμα τοῦ Π.Σ.Ε. κατόρθωσε μέχρι στιγμῆς περισσότερα ἀπὸ ὅ, τι τὸ θεολογικό, δημιουργώντας τὴν ἐντύπωση, τοῦλάχιστον σὲ ἐπίπεδο ὀρθοδόξου ἀντιλήψεως, ὅτι ἡ **συνεργασία** μετὰ τοὺς αἰρετικοὺς δὲν παρουσιάζει κανένα πρόβλημα κανονικῆς τάξεως καὶ οἱ διαφορὲς δογματικῆς φύσης εἶναι **ἀπλὲς θεολογικὲς εἰκασίαι**, ἄνευ σημασίας γιὰ μιὰ καλὴ **συνεργασία** μετὰ τοὺς αἰρετικοὺς καὶ τὴν πραγμάτωσι τῆς πολυπόθητης «ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας».

* * *

• **Τὸ Π.Σ.Ε.** δημιουργήθηκε κατὰ τὸ πρότυπο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἀπὸ τοὺς ἴδιους στρατηγούς ποὺ ἔχουν δημιουργήσει καὶ τὴν Ἑνωση.

Ἡ διάλυση τῶν ἐθνικῶν ταυτοτήτων τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν δὲν πραγματοποιήθηκε μέσα ἀπὸ μεγάλες κοινὲς φιλοσοφίες καὶ ἰδανικά, ἀλλὰ μὲ τὸ ἄνοιγμα τῶν συνόρων τῶν πλούσιων χωρῶν στὶς φτωχότερες χῶρες καὶ τὴν δημιουργία τῆς ψευδαίσθησης μιᾶς «καλύτερης ζωῆς» γιὰ τοὺς ἄπορους.

Τὸ ἴδιο μοντέλο ἐφαρμόζεται ἐπίσης σὲ θρησκευτικὸ ἐπίπεδο ἀπὸ τὸ Π.Σ.Ε..

«Ἡ ἐκκλησιολογικὴ οὐδετερότητα» (παρ. § 3, 3)

Ἡ παράγραφος 3, 3:

«Τὸ Π.Σ.Ε. δὲν δύναται καὶ δὲν ὀφείλει νὰ βασίζεται ἐπὶ οἰασδήποτε ἰδιαιτέρας ἀντιλήψεως περὶ τῆς Ἐκκλησίας»

ἀναιρεῖται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κείμενο τῆς «Δήλωσης». **Τὸ** ἔγγραφο τοῦ Τορόντο χωρίζεται σὲ δύο θέματα: **ἄφ' ἑνὸς** **στὸ** **τι εἶναι καὶ τὸ** **δὲν εἶναι τὸ Π.Σ.Ε.** καὶ **ἄφ' ἑτέρου** **στὸ** **τι εἶναι «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ», τὴν ὁποία προσπαθεῖ τὸ Π.Σ.Ε. νὰ πραγματώσει.**

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σὲ ἐπίπεδο δηλώσεων τὸ Π.Σ.Ε. διακηρύσσει τὴν **ἐκκλησιολογικὴ του οὐδετερότητα**, ἀλλὰ εἶναι αὐτονόητο ὅτι μιὰ πλατφόρμα διαλόγου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς στόχο τὴν ἐπίτευξη τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ ἔχει μιὰ σαφῆ ἰδέα περὶ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας. **Διαφορετικὰ** πῶς θὰ μπορούσε νὰ κατορθώσει τὴν ἐνότητα αὐτήν;

Ἡ «Δήλωση τοῦ Τορόντο» βρίθει ἐκκλησιολογικῶν διατυπώσεων, οἱ ὁποῖες κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι κοινὸς τόπος γιὰ τὴν πλειονότητα τῶν Προτεσταντικῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε..

Τί ἄλλο παρὰ ἐκκλησιολογικὲς ἀρχὲς εἶναι οἱ διατυπώσεις:

«κοινὴ ἀναγνώριση ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ θεία κεφαλὴ τοῦ σώματος» (παρ. § 4, 1)· *«οἱ ἐκκλησίες-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. πιστεύουν ὅτι ... ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία»* (παρ. § 4, 2)· *«Αἱ Ἐκκλησίαι-μέλη ἀναγνωρίζουν ὅτι τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι περιεκτικώτερον ἢ τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας»* (παρ. § 4, 3)· *«Αἱ Ἐκκλησίαι-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἀναγνωρίζουν ἐν ἄλλαις Ἐκκλησίαις στοιχεῖα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας»* (παρ. § 4, 5);

Μολονότι προτίθεται νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μιὰ ἐκκλησιολο-

γική οὐδετερότητα, στην πραγματικότητα τὸ Π.Σ.Ε. θεμελιώνει τὶς ἀρχές του στὶς πλέον γνωστὲς ἐκκλησιολογικὲς προτεσταντικὲς ἀντιλήψεις, στὴν θεωρία τῶν «κλάδων», στὴν «βαπτισματικὴ θεολογία», στὴν θεωρία τῶν ἰχνῶν, στὴν θεωρία τῶν παραδόσεων, στὴν θεωρία τῶν «ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν», στὴν θεωρία τῶν «δύο πνευμόνων», ἢ ἐκείνη τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν».

«Ἐνότητα ἐν τῇ ποικιλίᾳ στὴν ἔκφραση τοῦ Εὐαγγελίου» (παρ. § 3, 4, 3, 5)

Οἱ παράγραφοι 3, 4 καὶ 3, 5 δηλώνουν ὅτι καμμία «ἐκκλησία»-μέλος τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν πρέπει νὰ σχετικοποιεῖ τὴν δικιά της ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση καὶ ὅτι τὸ νὰ ἀνήκει στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο δὲν συνεπάγεται τὴν ἀποδοχὴ κάποιας ἐκκλησιολογίας.

Ἐὰν αὐτοὶ οἱ δύο ἰσχυρισμοὶ ἦταν ἀληθεῖς, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκυρώσουν φαινομενικὰ τὸν τελικὸ σκοπὸ ποὺ ἀνέλαβε τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, τὴν πραγμάτωση τῆς ἐνώσεως τῶν πάντων στὴν «Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ», ἢ ὁποία μέλλει νὰ δώσει κοινὴ μαρτυρία στὸν κόσμον γιὰ τὸν Χριστό.

Ἐπιπλέον, ἐὰν καμμία ἐκκλησία-μέλος τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν ὑποχρεοῦται νὰ σχετικοποιήσῃ τὴν δικιά της ἐκκλησιολογία, τότε ἡ Ὁρθόδοξη ὁμολογία, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, δὲν ἔχει καμμία εὐκαιρία κάποια στιγμή νὰ γίνῃ τὸ ἐπίσημο δόγμα ὁλόκληρης τῆς χριστιανοσύνης, καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ προϋπόθεσης τῆς πραγμάτωσης ἐκείνης τῆς πολυπόθητης χριστιανικῆς ἐνότητος, ὅπως δέχεται ἓνας ἐκ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς τῆς κίνησης, ὁ καθηγητὴς John Meyendorff¹².

Τίθεται οὕτως τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Ποιό εἶναι τότε τὸ νόημα τῆς Ὁρθόδοξης συμμετοχῆς στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν;

Καὶ τὸ πιὸ σοβαρὸ ἐρώτημα εἶναι: **Ἐὰν** αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἐγγυᾶται τὴν διαφύλαξη τῆς ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς κάθε μέλους, τότε πῶς ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες μετεῖχαν στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης ἐπέλεξαν νὰ ἀλλάξουν τὴν δικιά τους Ἐκκλησιολογία, παρόλο ποὺ κανεὶς δὲν τὶς ὑποχρέωνε νὰ τὸ κάνουν αὐτό;

¹². John Meyendorff, *Catholicity and the Church*, Crestwood, NY, St. Vladimir's Press, 1983, σελ. 10.

Ἡ τήρηση αὐτῆς τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς θὰ σήμαινε ἐξαρχῆς τὴν καταδίκη του Π.Σ.Ε. στὸ νὰ εἶναι διαπαντὸς ἓνα ἀπλὸ φόρουμ συζητήσεων – μιὰ κριτικὴ ποὺ ἔχουν ἐκφράσει πολλοὶ ἐκ τῶν συμμετεχόντων σὲ αὐτὸν τὸν διάλογο. **Ἡ μόνη λύση σὲ αὐτὸ τὸ ἀδιέξοδο θὰ ἦταν ἡ ἀποδοχὴ τῆς προτεσταντικῆς ἀρχῆς, κατὰ τὴν ὁποία οἱ θεολογικὲς διαφορῆς, οἱ ὁποῖες ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὶς διάφορες ὁμολογίες νὰ θεωροῦνται ἀπλῆς παραδόσεις ποὺ δὲν προσκρούουν μὲ κανέναν τρόπο στὴν «ἐνότητα τῶν χριστιανῶν».**

Αὐτὸ τὸ παρατήρησαν καὶ οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι, οἱ ὁποῖοι ἔλαβαν ἐνεργὸ μέρος στὴν σύνταξη τῆς «Δήλωσης»:

«Ἄν καὶ κάθε Ἐκκλησία μπόρεσε νὰ διατηρήσει τὴν δική της ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση, ὅπως ἀνέφερε ἡ Δήλωση τοῦ Τορόντο τοῦ 1950, τὸ Π.Σ.Ε. μπόρεσε νὰ ὀρισθῆ ὡς ἓνα Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν ἀκριβῶς λόγω αὐτῆς τῆς ἀφειτηριακῆς πεποίθησης ὅτι κάθε κοινότητα πιστευόντων χριστιανῶν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς Ἐκκλησία, καλούμενη νὰ συναντηθῆ μὲ τὶς ἄλλες, διατηρώντας ὅμως τὴν δική της ταυτότητα καὶ σὲ κάποια ὄρια ἀκόμη καὶ τὴν δική της ποικιλομορφία»¹³.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἄποψη, ἡ στάση τὴν ὁποία υἱοθετεῖ τὸ Π.Σ.Ε. εἶναι μόνο μιὰ στάση διαλλαγῆς, ἀποκατάστασης τῆς πληρότητας τῆς ὀρατῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ τὴν συμμετοχὴ στὴν μοναδικὴ εὐχαριστία, καὶ ὄχι μιὰ στάση περιορισμοῦ τῆς ποικιλομορφίας, ἐφόσον δὲν πρόκειται γιὰ λάθη, ἀλλὰ γιὰ μιὰ διαφορετικὴ κατανόηση καὶ ἀνάπτυξη τῆς χριστιανικῆς πίστεως, οἱ ὁποῖες πραγματοποιοῦνται ὑπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹⁴ (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος).

Αὐτὴ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἀνάλυση τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκκλησιολογικῆς οὐδετερότητας τοῦ Π.Σ.Ε. μᾶς προτείνει μιὰ κοινωνία (fellowship) «ἐκκλησιῶν», ἡ ὁποία ὀδεύει πρὸς τὴν «πληρότητα τῆς ὀρατῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ τὴν συμμετοχὴ στὴν μοναδικὴ εὐχαριστία», δεδομένου ὅτι «κάθε κοινότητα χριστιανῶν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς Ἐκκλησία», ἐνῶ διατηρεῖ τὴν δική της ταυτότητα καὶ ἀκόμη καὶ τὴν δική της ποικιλομορφία.

13. Rosario La Delfa, *Communion ecclesiale e appartenenza: Il senso di una questione ecclesiologicala oggi*, Cita Nouva, Facolta Teologica di Sicilia, Roma, 2002, σελ. 71.

14. Αὐτόθι, σελ. 73.

Ἡ συμμετοχὴ στὴν μοναδικὴ Εὐχαριστία ὑπὸ τὴν προϋπόθεση τῆς **δογματικῆς πολυμορφίας** εἶναι ἀπαράδεκτη ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ Ὁρθοδόξου δόγματος, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ πρόβλημα γιὰ τὶς προτεσταντικὲς κοινότητες καὶ οὔτε γιὰ τὸν Ρωμαιοκαθολικισμό, ἐνῶ εἶναι ἡ μόνη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποία τὸ Π.Σ.Ε. μπορεῖ νὰ προωθήσει τὴν ὑλοποίησιν τῆς «χριστιανικῆς ἐνότητος» ὑπὸ τὸν ὄρο τῆς διατήρησης τῆς **δογματικῆς οὐδετερότητας**.

Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τέθηκε σὲ ἐφαρμογὴ καὶ στὸ Πόρτο Ἀλέγκρε τὸ 2006, ὅπου ἀναφέρθηκε ὅτι οἱ διομολογιακὲς διαφορὲς πρέπει νὰ νοοῦνται ὡς *«ποικιλίης στὴν ἔκφραση τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ ἐμπλουτίζουν τὴν κοινὴ ζωή»*.

Ἡ ποικιλία στὴν ἔκφραση τοῦ Εὐαγγελίου, στὶς λέξεις καὶ τὶς πράξεις, ἐμπλουτίζει τὴν κοινὴ ζωή.

Διαφορετικὰ σημεῖα ἔμφασης ἐμπεριέχονται σήμερα στὴν ζωὴ καὶ τὴν μαρτυρία διαφορετικῶν ἐκκλησιῶν: γιὰ παράδειγμα, ἡ παράδοση τῆς ἀγιότητος στοὺς Μεθοδιστὲς, τὸ δόγμα τῆς δικαίωσης μόνο ἀπὸ τὴν πίστη μέσῳ τῆς χάριτος στοὺς Λουθηρανούς, ἡ ζωὴ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀπὸ τοὺς Πεντηκοστιανούς, τὸ λειτούργημα τοῦ πρωτείου στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐνότητος στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ἀξία τῆς περιεκτικότητος στὴν ἀγγλικανικὴ κοινω- νία, τὸ δόγμα τῆς θέωσης ποὺ συνδέεται μὲ αὐτὸ “τῆς συνεργίας” στοὺς Ὁρθοδόξους, κ.λπ.

Κατὰ πόσο τὰ διαφορετικὰ σημεῖα ἔμφασης εἶναι συγκρουόμε- νες θέσεις ἢ μιὰ ἔκφραση θεμιτῆς ποικιλομορφίας; Τὸ βάρος ποὺ τοποθετεῖται στὰ διαφορετικὰ σημεῖα ἔμφασης δὲν ἐπισκιάζει τὴν πληρότητα τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου;»¹⁵.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶναι παρούσα ἐπίσης καὶ σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο στὶς οἰκουμενιστικὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν τοπικῶν «ἐκκλησιῶν».

Ἴδου πῶς ἀντιλαμβάνεται ἕνας ἀντιπρόσωπος τῆς προτεσταν- τικῆς κοινότητος τὴν «κοινὴ προσευχὴ γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χρι- στιανῶν» στὴν Ρουμανία:

«Στὴν Ρουμανία ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῶν Ἀγουστι- νιανῶν καλεῖ τὶς ἄλλες ἐκκλησίες καὶ τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἀφήσουμε πίσω μας τὰ “παλιὰ” ἀνθρώπινα ποὺ μᾶς χωρί- ζουν, νὰ εἴμαστε εὐαγγελικοί, ἐπομένως πιστοὶ στὸ Εὐαγγέ- λιο τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἀναμορφώσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας, νὰ

15. *Sfântul Munte Athos, mărturie de veacuri a luptei pentru apărarea dreptei credințe*, Ἐκδ. «Părinții Aghiorțiți», Sfântul Munte Athos, σελ. 60.

ἀνανεώσουμε τὴν πίστη μας στὸν ἕναν Σωτῆρα, τὸν Χριστό, **νὰ ἔχουμε ὀρθή πίστη**, ἔτσι ὥστε νὰ εἴμαστε Χριστιανοὶ μὲ ὀρθή πίστη καὶ πράξη, **νὰ καταστῆ ἡ πίστη μας καθολική**, νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι ἡ πίστη εἶναι οἰκουμενική καὶ τὴν μοιραζόμαστε μὲ πολλοὺς ἄλλους καὶ **νὰ εἴμαστε Προ-τεστάντες**, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀλήθεια ποδοπατεῖται» (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος)¹⁶.

Τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐκκλησιολογικὴ οὐδετερότητα δὲν ἐγίνε καὶ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει σεβαστή, ὅσο τὸ Π.Σ.Ε. ἀναζητεῖ «τὴν πλήρη ὁρατὴ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας», προκύπτει καὶ ἀπὸ τὶς πιὸ πρόσφατες δηλώσεις τῆς Γενικῆς Συνέλευσης τοῦ Π.Σ.Ε., ποὺ ἔλαβε χώρα στὸ Μπουσὰν τῆς Νοτίου Κορέας:

**«Πιστοὶ στὴν κοινὴ μας αὐτὴ κλήση, θὰ ἐπιζητή-
σουμε ἀπὸ κοινοῦ τὴν πλήρη ὁρατὴ ἐνότητα τῆς Μιᾶς,
Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅταν
θὰ ἐκφράζουμε τὴν ἐνότητά μας παρακαθήμενοι πέ-
ριξ τῆς αὐτῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὴν ἐπιδίωξη
τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας θὰ καθιστάμεθα δεκτικότε-
ροι στὴν ὑποδοχὴ τῶν παραδόσεων ἐκάστου ἐξ ἡμῶν ὡς
δώρων πρὸς ἀλλήλους καὶ θὰ προσφέρουμε τὰ δῶρά μας
ἀλλήλοις...»¹⁷** (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος).

Ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ αὐτὴ ἡ ἐνότη-
τα εἶναι ὁ **δογματικὸς μινιμαλισμὸς**, ὁ μετασχηματισμὸς τῶν με-
γάλων θεολογικῶν ἐκτροπῶν τῶν αἰρετικῶν ιδεολογιῶν σὲ ἀπλὲς
«παραδόσεις», τὶς ὁποῖες τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. τὶς δέχονται ὡς
«δῶρα» τοῦ «Πνεύματος».

Σύμφωνα μὲ τοὺς πέντε Ἑλληνες Μητροπολίτες ποὺ κατήγγει-
λαν τὶς δηλώσεις τοῦ Busan, ἐκεῖ **ζητήθηκε ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον
Ἐκκλησία νὰ ζητᾶ συγγνώμη γιὰ τὴν διάσπαση τοῦ χριστιανικοῦ
κόσμου:**

**«Στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν ἢ, καλύτερα,
τῶν Αἰρέσεων, ποὺ συνῆλθε στὸ Μπουσὰν τῆς Νοτίου Κορέ-
ας, διατυπώθηκαν ἀντίθετες πρὸς τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιο-
λογία θέσεις, **ζητήθηκε καὶ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία****

16. <http://www.aidrom.ro/proiecte/saptamana-de-rugaciune-ecumenica/>.

17. <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/2013-busan/adopted-documents-statements/unity-statement>.

να ζητήσει συγγνώμη για την διάσπαση του χριστιανικού κόσμου, ἀμφισβητήθηκε τὸ ἀλάθητο τῆς Ἐκκλησίας μας, διατυπώθηκε τὸ Προτεσταντικὸ δόγμα περὶ τῆς δῆθεν “πολυ-δογματικῆς” ἀοράτου ἐκκλησιολογικῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας...»¹⁸.

Ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι στὸ πλαίσιο τοῦ Π.Σ.Ε. ἡ «Ἐκκλησία» δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ σχετικοποιήσει τὴν ἐκκλησιολογία της, σὲ συνάρτηση μὲ τὸν ὀρισμὸ τοῦ στόχου, ὅτι ἡ **ὄρατὴ ἐνότητα** εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ Π.Σ.Ε., δὲν μπορούσαν νὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα παρὰ μόνον αὐτὸ τὸ ὄραμα περὶ τοῦ «**πολυ-δογματισμοῦ**» καὶ τῆς «**εὐαγγελικῆς ποικιλομορφίας**».

Ἡ ἀρχή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν χρειάζεται νὰ υἰοθετήσουν κανενὸς εἴδους ἀλλοίωση τοῦ ἐσχατολογικοῦ ὁράματός τους, ἐκφράζει τὴν οὐσία τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας ποὺ διακηρύσσει τὸ Π.Σ.Ε.: **αὐτὴ ἡ ἐνότητα δὲν βασίζεται στὴν ἀνακάλυψη τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ τῆς κεκηρυγμένης στὸν κόσμον ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀλλὰ στὴν ὁμοσπονδιακοῦ τύπου ἰδέα τῆς πραγμάτωσης μιᾶς θρησκευτικῆς ἐνότητας, κατὰ τὸ πρότυπο τῆς «πολυμορφίας ἐν τῇ ἐνότητι», ἀκόμη καὶ μιᾶς δογματικῆς πολυμορφίας, βάσει τῆς ὁποίας ὅλες οἱ μορφές θρησκευτικῆς ἐκδήλωσης εἶναι ἐξίσου ἀληθεῖς καὶ ἔγκυρες, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀμοιβαίας ἀποδοχῆς ἀντικαθιστᾷ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐνότητας ἐν Ἀληθείᾳ, τὴν δεσμευτικὴ γιὰ τὴν σωτηρία.**

* * *

Τὸ ἐρώτημα ποὺ ἐπιβάλλεται νὰ τεθῆ εἶναι: **ἀφοῦ εἶδαν τὴν πρόθεση τοῦ Π.Σ.Ε., ποὺ ἐκδηλώθηκε σαφῶς στὸ Μπουσάν, ἀφοῦ οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀναγκάστηκαν ἐπανειλημμένα νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἐναντίον κάποιων μορφῶν ἐκδήλωσης τῆς διακοινωνίας στὸ πλαίσιο τοῦ Π.Σ.Ε. («λειτουργία τῆς Λίμα» κ.λπ.), πῶς εἶναι δυνατόν στὴν Κρήτη οἱ Ὁρθόδοξοι ἱεράρχες νὰ ἐξακολούθησαν νὰ πιστεύουν σὲ αὐτὴν τὴν παρωχημένη ὑπόσχεση τῆς ἐκκλησιολογικῆς οὐδετερότητας καὶ νὰ τὴν νομιμοποίησαν μὲ μιὰ ἀπόφαση σὲ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο;**

Ἡ θεωρία τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν» (παρ. § 4, 4)

Ἡ τελευταία ἀπὸ τὶς προϋποθέσεις, τὶς ὁποῖες οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ποὺ ἔλαβαν μέρος στὴν Σύνοδο τῆς Κρήτης θεωροῦν

18. <https://graiulortodox.wordpress.com/tag/declaratia-de-unitate-new-delhi/>.

ὡς «κεφαλαιώδους σημασίας για τὴν συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν» εἶναι ἡ παράγραφος 4, 4:

«Αἱ Ἐκκλησίαι-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. θεωροῦν τὴν σχέσιν ἄλλων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν, Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποῖαν ὁμολογοῦν τὰ Σύμβολα, ὡς ὑποκείμενον ἀμοιβαίας ἐξετάσεως. Οὐχ ἤττον τὸ εἶναι μέλος δὲν συνεπάγεται ὅτι ἐκάστη Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ θεωρῇ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας-μέλη ὡς Ἐκκλησίαν ἐν τῇ πλήρει καὶ ἀληθεῖ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως».

Τὸ τελευταῖο μέρος αὐτῆς τῆς προϋπόθεσης θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστικούς θεολόγους τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 ὡς ἐπαρκὲς γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τὴν ἐγγύηση, ὅτι μὲ τὴν συμμετοχὴ της στὴν οἰκουμενιστικὴ κίνηση δὲν θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ἀναγνωρίσει στὰ ἄλλα μέλη «Ἐκκλησίες ὑπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ πλήρη ἐννοίαν τοῦ ὅρου».

Ἡ ἐπεξήγηση, τὴν ὁποία δίνει ἡ «Δήλωση» σ' αὐτὴν τὴν ἐκκλησιολογικὴ προϋπόθεση περιέχει **δύο αἰρετικὲς ιδέες**, τὶς ὁποῖες οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστὲς θεολόγοι φαίνεται νὰ μὴν τὶς θεώρησαν πολὺ σοβαρές.

Ἐν πρώτοις, ὑποστηρίζεται ἢ διατείνεται ὅτι, παρὰ τὶς «διαφορὲς πίστεως καὶ διοικήσεως», **οἱ Ἐκκλησίες - μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἀναγνωρίζουν ἀλλήλας ὡς διακονούσας τὸν αὐτὸν Κύριον.**

Αὐτὴ ἡ αἰρετικὴ ιδέα ἀναιρεῖται ἀπὸ τὴν θεολογία τῶν Πατέρων, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ **«καθολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ τῶν ὀρθοδόξων ὁμολογούντων τὴν πίστιν ὁμήγυρις»¹⁹**, ἐνῶ οἱ αἰρετικοὶ ἐξαπατῶνται ἀπὸ τοὺς δαίμονες, τοὺς ὁποίους καὶ προσκυνοῦν:

«Ὁ ἐχθρὸς, ὁ ὁποῖος βλέπων τὰ εἰδῶλα αὐτοῦ ἐγκαταλελειμμένα, τοὺς (Ἱερούς) τόπους καὶ τοὺς ναοὺς ἠρειπωμένους ἐξ αἰτίας τοῦ λίαν ἀξανομένου πλήθους τῶν πιστῶν (τῶν Χριστιανῶν), μηχανεύεται νέαν ἀπάτην, ὥστε ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτοῦ τούτου τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος ἐξαπατᾷ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν προσέχουν· Αὐτὸς ἔχει ἐπινοήσει τὰς αἰρέσεις καὶ τὰ σχίσματα, ἵνα δι' αὐτῶν ἀνατρέπη τὴν πίστιν, φθεῖρῃ τὴν ἀλήθειαν, διασπᾷ τὴν ἐνότητα. Ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι ἱκανὸς ὅπως κρατήσῃ εἰς τὸ σκότος

19. Ἁγίου Συμεὸν Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, *Erminia dumnezeiescului simbol al credinței ortodoxe*, Ἐκδ. EIBMBOR, Βουκουρέστι, 2010, σελ. 93.

τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ, ἐξαπατᾷ καὶ πλανᾷ (ὁδηγῶν αὐτοὺς) διὰ νέας ὁδοῦ. Ἀφαρπάζει ἀνθρώπους ἀπὸ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐνῶ οὗτοι νομίζουν, ὅτι ἔχουν ἤδη προσεγγίσει τὸ Φῶς καὶ ὅτι ἔχουν διεκφύγει τὴν νύκτα τοῦ κόσμου, αὐτὸς ρίπτει ἐπ' αὐτῶν πάλιν νέον σκότος ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν, ὥστε ἐνῶ οὗτοι δὲν ἐμμένουν σταθεροὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, οὔτε εἰς τὸν Νόμον Αὐτοῦ, οὐδὲ εἰς τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ, ὀνομάζουν ἑαυτοὺς Χριστιανούς. Καὶ ἐνῶ εὐρίσκονται ἐν τῷ σκότει, νομίζουν, ὅτι κατέχουν τὸ Φῶς»²⁰.

Ὁ δεύτερος αἰρετικὸς ἰσχυρισμὸς συνίσταται στὴν βλασφημία ὅτι, συνεπεῖα τῆς ἐναρμόνισης τῶν μεταξύ τους διαφορῶν, οἱ Ἐκκλησίες-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἔχουν τὴν πεποίθησι «ὅτι δύνανται οὕτω νὰ ὁδηγηθοῦν ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ἵνα ἐκδηλώσουν τὴν ἐνότητα αὐτῶν ἐν Χριστῷ».

Ἡ ιδέα, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ κατηύθυνε τὶς προσπάθειες προσέγγισης μεταξύ Ὁρθοδοξίας καὶ κακοδοξίας μετὰ βάση τὶς οἰκουμενιστικὲς ἀρχὲς τῆς Δήλωσης τοῦ Τορόντο ἐπαναλαμβάνεται κάπως ἀπὸ τὴν παράγραφο 18 τοῦ συνοδικοῦ κειμένου «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον»: «τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅπερ “ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας”, θὰ ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα».

Εἶδαμε παραπάνω, ὅτι ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Νέου Δελχί τοῦ 1961 ὀρίζει τὸ Π.Σ.Ε. ὡς τὸ ὄργανο, διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐκδηλώνει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σὲ ὁλόκληρη τὴν «Ἐκκλησία» καὶ ἀκόμη καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμον.

Σὲ αὐτὲς τὶς αἰρετικὰς ιδέας προστίθεται καὶ ἡ διευκρίνησις: «αἱ ἀπεσχισμέναι αὐταὶ Ἐκκλησίαι, ἂν καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀποδεχθοῦν ἀλλήλας ὡς ἀληθεῖς καὶ καθαρὰς Ἐκκλησίας...», καὶ αὐτὸ δείχνει ὅτι ἡ παράγραφος 4, 4 εἶναι μιὰ μεταβατικὴ φάσις στὴν διαδικασίαν ἐνσωμάτωσις τῶν κοινοτήτων - μελῶν σὲ αὐτὸ ποῦ τὸ Π.Σ.Ε. ὀνομάζει «ἀληθινὴ Ἐκκλησία».

* * *

Ἡ παράγραφος 4, 4 πρέπει νὰ θεωρεῖται σὲ ἄμεση συνάρτησις μετὰ τὴν προηγούμενην παράγραφον, 4, 3, τὴν πλέον σκανδαλώδη ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας:

20. Ἁγίου Κυπριανοῦ ἐπισκόπου Καρχηδόνας, *Despre unitatea Bisericii*, Ἐκδ. EIMBOR, Βουκουρέστι, 2013, σσ. 45-47.

«**Α**ἱ Ἐκκλησῖαι-μέλη ἀναγνωρίζουν ὅτι τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι περιεκτικώτερον (*more inclusive*) ἢ τὸ ἀποτελεῖν μέλος τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας. **Ε**ντεῦθεν καὶ ζητοῦν νὰ εἰσέλθουν εἰς ζῶσαν ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἐκτὸς τῶν ἰδίων τάξεων, αἰτνες ὁμολογοῦν τὴν Κυριότητα τοῦ Χριστοῦ». **Σ**τὴν ἐξήγησιν αὐτῆς τῆς προϋπόθεσης ἀναφέρεται ὅτι: «**Ὅ**λαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησῖαι, περιλαμβανομένης καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς, δέχονται ὅτι δὲν ὑπάρχει πλήρης ταυτότης μεταξὺ τοῦ εἶναι μέλος τῆς παγκοσμίου (καθολικῆς) Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εἶναι μέλος τῆς ἰδίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίζουσαι ὅτι ὑπάρχουν μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἐκτὸς τῶν ὀρίων (*extra muros*), ὅτι οὗτοι κατὰ διαφορετικὸν τρόπον (*aliquo modo*) ἀνήκουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκόμη ὅτι ὑπάρχει “ἐκκλησία ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας” (*ecclesia extra ecclesiam*). **Ἡ** ἀναγνώρισις αὐτὴ ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ Ἐκκλησῖαι, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, δέχονται ὡς ἔγκυρον τὸ Βάπτισμα, τὸ τελεσθὲν ὑπὸ ἄλλων Ἐκκλησιῶν».

Αὐτὴ ἡ αἰρετικὴ ἰδέα συμπληρώνεται ἀπὸ τὴν ἐξήγησιν ὅτι, στὸ πλαίσιο τῆς οἰκουμενικῆς κίνησης, κάθε «ἐκκλησία» ἔχει ἕναν θετικὸν ρόλον καὶ ἕνα καθῆκον: νὰ ἐπιδιώξει τὴν κοινωνία μετὰ ὅλους, ὅσοι, **ἂν καὶ δὲν εἶναι μέλη τοῦ ἰδιοῦ ὄρατοῦ σώματος, ἀνήκουν στὸ ἴδιο μυστικὸν σῶμα.**

Ἡ θεολογία τῆς **μυστικῆς ἀόρατης ἐνότητος** εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς προτεσταντικῆς ἐκκλησιολογικῆς προοπτικῆς, τὴν ὁποία ἡ «Δήλωση» τὴν υἱοθετεῖ, παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς παραγράφου 3, 3, σύμφωνα μετὰ τὴν ὁποία τὸ Π.Σ.Ε. δὲν ἐπιβάλλει καμμία ἐκκλησιολογικὴ θεώρησιν.

* * *

Ἡ παράγραφος 4, 4 ἀξίζει κάποια περαιτέρω ἀνάλυσιν, ἐπειδὴ ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς οἰκουμενικῆς προσέγγισιν καὶ ἔγινε ἀποδεκτὴ ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστικὸς θεολόγους, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ μόνη ποὺ δὲν μοιράζεται αὐτὴ τὴν ἐκκλησιολογία.

Ἡ Β' Βατικάνειος Σύνοδος υἱοθέτησεν τὴν γνωστὴν ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ θεολογίᾳ ὡς ἀρχὴν *subsistit in*: «**Ἡ** Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ

πραγματώνεται (*subsistit*) στην Ρ/Καθολική Ἐκκλησία»²¹.

Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἀντικατέστησε τὴν παλαιότερη δήλωση «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία», ἀφήνοντας περιθώρια στὸν ἰσχυρισμό, ὅτι ἐκτὸς τῆς [Καθολικῆς] Ἐκκλησίας δὲν βρίσκονται μόνο ἐγκαταλελειμμένοι χριστιανοί, ἀλλὰ «στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας» καὶ ἕως καὶ «Ἐκκλησίες καὶ κοινότητες, οἱ ὁποῖες, μολοντί δὲν εἶναι σὲ πλήρη κοινωνία, ἀνήκουν δικαιοματικὰ στὴν μία Ἐκκλησία καὶ ἀποτελοῦν μέσα σωτηρίας γιὰ τὰ μέλη τους»²².

Μὲ αὐτὴν τὴν ἐννοιολογικὴ διευκρίνιση ἡ Β΄ Βατικάνειος Σύνοδος καθορίζει ἕναν «συγκεκριμένο τόπο» τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκεῖνος ὁ τόπος εἶναι στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ βρίσκεται συγκεκριμένα στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης.

Ἡ σύνοδος χαιρετᾷ ὅμως τὴν «ἐνεργὸ παρουσία» τῆς Μίας Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ στὶς ἄλλες Ἐκκλησίες καὶ ἐκκλησιαστικὲς Κοινότητες (σύμφωνα μὲ τὴν ἐγκύκλιο *Ut una sint*), παρόλο ποὺ αὐτὲς δὲν βρίσκονται ἀκόμη σὲ κοινωνία μαζί της.

Αὐτὴ ἡ θεώρηση, τὴν ὁποία ἔχει υἱοθετήσει ἡ Β΄ Βατικάνειος Σύνοδος ὡς γραμμὴ ἐκκλησιολογικῆς σκέψεως, ὀνομάζεται στὸν θεολογικὸ χῶρο «ἡ θεωρία τῶν ἀτελῶν ἐκκλησιῶν».

Αὐτὴ ἡ θεώρηση προέρχεται ἀπὸ τὴν Προτεσταντικὴ θεολογικὴ σκέψη τοῦ Καλβίνου, ὁ ὁποῖος μιλοῦσε γιὰ «ἀπομεινάρια τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας».

Σύμφωνα μὲ τὴν θεωρία τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν», ὁ Χριστὸς δὲν ἀρνεῖται νὰ χρησιμοποιεῖ καὶ τὶς ἄλλες «ἐκκλησίες» ὡς ὄργανα σωτηρίας²³, καὶ ἐπίσης ὑποστηρίζεται ὅτι σὲ αὐτὲς τὶς κοινότητες ἐνεργεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία μεταδίδεται διαμέσου αὐτῶν τῶν ὀργάνων σωτηρίας, ἀλλὰ ἡ ἀποτελεσματικότητά της δράσης τῆς χάριτος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν σχέση αὐτῶν τῶν «ἐκκλησιῶν» μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία κατέχει «τὴν πληρότητα τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας».

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποψη, ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ μόνη «πλήρης Ἐκκλησία», ἐνῶ οἱ ἄλλες εἶναι ἀτελεῖς, ἂν καὶ «ἡ Ἐκ-

21. http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/card-kasper-docs/rc_pc_chrstuni_doc_20041111_kasper-ecumenism_it.html

22. Αὐτόθι.

23. Giulio Sembeni, *Direttorio ecumenico 1993: sviluppo dottrinale e disciplinare*, σελ. 71.

κλησία τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει –ὕπὸ μίαν ἀτελῆ μορφή καὶ σὲ διάφορους βαθμούς– καὶ ἐκτὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας».

Παρὰ τὶς διαφορετικὲς ἀντιλήψεις περὶ τοῦ «τόπου ὅπου βρῖσκεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ», ἡ προτεσταντικὴ καὶ ἡ ρωμαιοκαθολικὴ θεολογία τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν» συναντῶνται στὴν «Δήλωση τοῦ Τορόντο», ἡ ὁποία δέχεται, ὅτι τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν πρέπει νὰ ἀναγνωρίζουν ἢ μία τὴν ἄλλη ὡς «ἐκκλησίες» ὑπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ πλήρη ἔννοιαν τοῦ ὅρου, ἀλλὰ νὰ δέχονται ἐντούτοις τὴν ὑπαρξὴ κάποιων ὀρισμένων στοιχείων τῆς «ἀληθοῦς Ἐκκλησίας» στὰ ἄλλα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ ὅλων αὐτῶν.

Ἐπίσης, δέχονται ὅτι ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώριση τοῦ βαπτίσματος εἶναι τὸ κλειδί τῆς ἀντίληψης περὶ ὑπάρξεως Ἐκκλησίας ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς θέλει ὅλες τὶς «ἀδελφὲς ἐκκλησίες» νὰ ἐπανερχοῦν στὴν κοινωρία μὲ μία Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἀνανεωμένη καὶ πρὸ καθολικῆ²⁴, ἐνῶ ἡ οἰκουμενιστικὴ ἀντίληψη περὶ τοῦ τι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ» διαμορφώνεται περισσότερο γύρω ἀπὸ τὴν **ιδέα μιᾶς ὁμοσπονδιακῆς ἐνότητας** ποὺ ἐπιτυγχάνεται μέσῳ τῆς **δογματικῆς πολυμορφίας**, ἀλλὰ δὲν ἀποκλείει μιὰ ἐνδεχόμενη κοινωρία μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης.

Προκαλεῖ ἐκπληξη τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες **δέχτηκαν** αὐτὴν τὴν θεωρία τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν» καὶ τὴν **νομιμοποίησαν** στὸ κείμενο «*Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον*», τόσο μὲ τὴν «ἀποδοχὴ τῆς ἱστορικῆς ὀνομασίας» τῶν «ἄλλων ἑτεροδόξων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν», τῆς παραγράφου 6, ὅσο καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξη αὐτῆς τῆς ἀναγνώρισης μὲ τὸ δεύτερο μέρος τῆς παραγράφου 4, 4, τὸ ὁποῖο ἔχει προστεθῆ στὴν προσυνοδικὴ μορφή τοῦ κειμένου.

Ἡ διατύπωση «ἀποδοχὴ τῆς ἱστορικῆς ὀνομασίας» τῶν «ἄλλων ἑτεροδόξων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν» **εἶχε στὴν προσυνοδικὴ ἐκδοχὴ τοῦ κειμένου τὴν μορφή «ἀναγνωρίζει τὴν ἱστορικὴ ὑπαρξὴ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν»²⁵**, καὶ στὴν τελικὴ ἐκδοχὴ ἀντικαταστάθηκε μὲ μιὰ ἠπιώτερη διατύπωση, ἡ ὁποία πηγάζει ὁμως ἀπὸ τὴν ἴδια ἀντίληψη περὶ τῶν διαφορῶν βαθμῶν ἐκκλησιαστικότητος.

24. Harold C. Fey, ὄπ. παρ., σελ. 16.

25. <http://basilica.ro/relatiile-bisericii-ortodoxe-cu-ansamblul-lumii-crestine/>.

Ἡ διάκριση ποῦ γίνεται στὴν παρ. 6 μεταξύ «ἐκκλησιῶν» καὶ «ὁμολογιῶν» (ἢ ὅποια δὲν ὑπάρχει στὰ οἰκουμενιστικὰ ἔγγραφα, γιατί ἐκεῖ λειτουργεῖ καὶ ἡ θεωρία τῶν «κλάδων») ὑποδηλώνει ὅτι τὸ κείμενο θεωρεῖ κάποιες αἱρέσεις πιὸ ἄξιες ἀπὸ κάποιες ἄλλες νὰ ἀποκαλοῦνται «ἐκκλησίες» (οἱ διάφορες αἱρέσεις ἀποκαλοῦνται διαρκῶς «ἐκκλησίες», οὕτως ὥστε ἡ διάκριση αὐτὴ ἀντανακλᾷ τὴν ἀποψη τῶν οἰκουμενιστῶν συμμετεχόντων στὴν σύνοδο τῆς Κρήτης σχετικὰ μὲ τὸ ὁμολογιακὸ πλαίσιο).

Ἡ, γὰ νὰ χρησιμοποιοῦμε τὴν ὀρολογία τῆς παραγράφου 4 τοῦ κειμένου «*Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον*», ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία «*ἐκαλλιέργει πάντοτε διάλογον μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς διεστώτων*», μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους βρίσκονται πιὸ κοντὰ, ἐνῶ ἄλλοι πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὴν πλήρη Ἐκκλησία, ὅπως ἀκριβῶς ὑποστηρίζει ἡ θεωρία τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν», ἢ ὅποια εἶναι ξένη πρὸς τὴν πατερικὴ σκέψη, γὰ τὴν ὅποια ὅλες οἱ αἱρέσεις εἶναι ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι πιὸ κοντὰ ἢ πιὸ μακριὰ.

Ἀπὸ τὴν ἀνάλυση ποῦ ἔκανε ὁ Μητροπολίτης Κυθήρων Σεραφεῖμ στὴν ἐπιστολὴ ποῦ ἀπηύθυνε στὸν Πατριάρχη τῆς Γεωργίας, διαφαίνεται ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζιζιούλας προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλλει στὸν ὀρθόδοξο χῶρο τὴν **θεωρία τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν»**, συσχετίζοντάς τες μὲ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία²⁶.

Μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν προοπτικὴ, θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ καταλάβει τὴν εὐκολία μὲ τὴν ὅποια χορηγήθηκε στὶς αἱρέσεις ἢ «κοινωνιολογικὴ»²⁷ ὑπόσταση τῶν «ἐκκλησιῶν».

Ἀκόμη καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ **Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία** λαμβάνει ἕνα νέο περιεχόμενο, ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ τὴν λογικὴ ποῦ χρησιμοποιεῖ ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς, δὲν ἐμποδίζει καθόλου τὴν συνύπαρξη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τὶς ἄλλες «ἐκκλησίες».

Ἡ συσχέτιση τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν» μὲ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκ-

26. <http://www.aparatorul.md/recomandam-mitropolitul-serafim-de-kithireon-catre-patriarhul-ilias-al-georgiei/>.

27. Ἡ ἰδέα τῆς «κοινωνιολογικῆς» ἀποδοχῆς τῆς ὀνομασίας «ἐκκλησίες» ἀνήκει στὸν θεολόγο Βασίλε Ἰονίτσα, ὁ ὅποιος δὲν ἐξηγεῖ ὅμως γιατί ἡ ἐπιχειρηματολογία τῆς ὀνομασίας ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὴν παράγραφο 4, 4 τῆς Δήλωσης καὶ ὄχι ἀπὸ τὶς διατάξεις τοῦ γερμανικοῦ Συντάγματος, γὰ παράδειγμα, στὸ ὁποῖο ὁ ἐν λόγῳ θεολόγος κάνει ἀναφορά.

κλησία δὲν εἶναι λιγότερο αἰρετικὴ ἀπὸ τὴν συσχέτισή της μὲ τὸν Ρωμαιοκαθολικισμό, γιατί ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησιολογίας, ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχουν παρὰ μόνο αἰρέσεις καὶ σχίσματα.

Ἀκόμη κι ἂν τέτοιοι ἰσχυρισμοὶ ἔχουν ὡς ἀφετηρία τὴν ἀλήθεια, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ μοναδικὴ πλήρης Ἐκκλησία ἢ τὴν ιδέα τὴν διαμορφωθείσα κατὰ τὸ ρωμαιοκαθολικὸ μοντέλο, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πραγματώνεται (subsistit) στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησία», **δὲν μπορεῖ νὰ γίνεῖ δεκτὸ ὅτι ὑπάρχει Ἐκκλησία ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας.**

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἢ προτεσταντικῆς ἐκκλησιολογικῆς πραγματικότητας, ἡ ιδέα ὅτι ὑπάρχει μιὰ «Ἐκκλησία ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας» εἶναι περισσότερο μιὰ ἐνστικτώδης αὐτοαναγνώριση τοῦ μὴ ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρα αὐτῶν τῶν κοινοτήτων καὶ μιὰ πιὸ σωστὴ διατύπωση γιὰ αὐτὲς θὰ ἦταν ὅτι ἡ **[Ὁρθόδοξος] Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει ἐξ ὀλοκλήρου ἐκτὸς τῶν «ἐκκλησιῶν» τους.**

Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι ὅμως σὲ θέση νὰ δεχθῆ τέτοιες ἀντιλήψεις, οἱ ὁποῖες ἀντιβαίνουν στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ στὸ φρόνημα τῶν Ἁγίων Πατέρων.

* * *

Μιὰ σημαντικὴ πτυχὴ τῆς θεωρίας τῶν «ἀτελῶν ἐκκλησιῶν» καὶ τῆς ιδέας ὅτι ὑπάρχει «Ἐκκλησία ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας» εἶναι ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐγκυρότητος τοῦ βαπτίσματος ποὺ τελεῖται ἀπὸ ἄλλες «ἐκκλησίες».

Ἡ «θεωρία τῶν ἀτελῶν ἐκκλησιῶν» καὶ ἡ «θεωρία τῶν κλάδων» ἐξαρτῶνται σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ μιὰν ἄλλη αἰρετικὴ θεωρία, τὴν **βαπτισματικὴ θεολογία**, ἡ ὁποία προάγεται στὸν Ὁρθόδοξο χῶρο ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἰωάννη Ζηζιούλα καὶ τὸν Πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Φλωρόφσκυ (ὁ ὁποῖος συμμετεῖχε ὡς “σύμβουλος” στὴν σύνταξη τῆς Δήλωσης τοῦ Τορόντο).

Σύμφωνα μὲ τὴν θεωρία αὐτή, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπεκτείνεται παντοῦ ὅπου ὑπάρχει τελεσθὲν βάπτισμα. **Τ**ὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὰ ὅρια τοῦ βαπτίσματος. **Π**ιὸ συγκεκριμένα, ἐκτὸς Ἐκκλησίας εἶναι μόνο ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν λάβει κανένα βάπτισμα. **Κ**ατὰ τὴν ἀντίληψη αὐτὴν τὸ Ὁρθόδοξο βάπτισμα καὶ τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖο τελεῖται ἀπὸ τὶς αἰρετικὲς κοινότητες, εἶναι ἰσόκυρα.

Μέχρι πρόσφατα, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐφήρμοζε τὴν ἀρχὴ

της οικονομίας σχετικά με την αναγνώριση του Βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν, κατὰ τὴν ὁποῖαν λαμβανόταν ὑπόψη καὶ ὁ σωστὸς τύπος τοῦ βαπτίσματος καὶ ἰδίως ἡ ἀναγκαιότητα τῆς σωτηρίας αὐτοῦ πὸν προσερχόταν στὸ Βάπτισμα.

Κατ’ ἀκρίβειαν, ὁμως, σύμφωνα με τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀναγνώριζε τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν.

Μία μαρτυρία γι’ αὐτὸ εἶναι καὶ ὁ “Ὁρος τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τοῦ 1775, ὁ ὁποῖος ὀρίζει ὅτι μόνον τὸ Ὁρθόδοξο Βάπτισμα εἶναι ἔγκυρο, ἐνῶ τὰ ἄλλα δὲν γίνονται σύμφωνα με τὴν εὐαγγελικὴ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου καὶ με τὶς σχετικὲς κανονικὲς διατάξεις²⁸.

Ἀπὸ τότε πὸν οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες συμμετέχουν στὸν Οἰκουμενισμό, ἡ οἰκονομία κατέστη κανόνας, καὶ τὸ βάπτισμα πὸν τελεῖται στὶς αἰρέσεις καὶ στὰ σχίσματα πὸν χρησιμοποιοῦν τὸν βαπτιστικὸ τύπο: «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» ἀναγνωρίζεται, ἂν καὶ αὐτὲς οἱ αἰρέσεις ἔχουν συνήθως μιὰ ἐσφαλμένη ἀντίληψη περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Σὲ μία ὑποσημείωση τοῦ πατρὸς Καθηγητῆ Ἰωάννη Ν. Φλώκα στὸν κανόνα 68 τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ὁ Ρουμᾶνος κανονολόγος ἀναφέρει:

«Ἀναφορικὰ ὁμως με τοὺς σχισματικοὺς καὶ ἐν προκειμένῳ με τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς καὶ ἐκείνους πὸν ἀνήκουν στὶς Ἐτερόδοξες Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς, τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔθιμο ὄρισε ὅπως καὶ τὸ βάπτισμα καὶ ἡ χειροτονία τους νὰ ἀναγνωρίζονται ὡς ἔγκυρα»²⁹ (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος).

Ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ βλέπουμε καταρχάς, ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ καθὼς καὶ οἱ ἀνήκοντες στὶς «Ἐτερόδοξες Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς» δὲν θεωροῦνται αἰρετικοί, ἀλλὰ σχισματικοί, καὶ δεῦτερον ὅτι ἡ ἀναγνώριση τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν καθολικῶν χειροτονιῶν ἔχει καθιερωθῆ διὰ τοῦ «ἐκκλησιαστικοῦ ἐθίμου», χωρὶς νὰ διευκρινισθῆ ἐὰν αὐτὸ ἔχει συμβῆ εἰδικὰ τὴν τελευταία περίοδο, ἀπὸ τότε πὸν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέλαβε ἐνεργὸ μέρος στὸν «διάλογο τῆς ἀγάπης» με τὸν Ρωμαιοκαθολικισμό καὶ τὸν Προτεσταντισμό.

28. <http://www.apologeticum.ro/2011/01/cum-ii-primim-pe-catolici-la-ortodoxie-hotarare-a-patriarhilor-ortodocsi-din-anul-1755-botezul-ereticilor-nu-este-valid/>.

29. Ἀρχιμ. Καθ. Δρ. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*. Ὑποσημειώσεις, σχόλια καὶ ἐπιμέλεια Sorin Joantă, χ. ἔ., Σμπίου, 2005, ὑποσημείωση 14, σελ. 45.

Ἵ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο τὰ βαπτίσματα τῶν αἰρετικῶν γίνονται γενικὰ ἀποδεκτὰ ἀπὸ τὸ «ἐκκλησιαστικὸ ἔθιμο» εἶναι ἡ ὑποτιθέμενη τέλεσή τους στὸ ὄνομα τῆς Παναγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Στὴν περίπτωση τῶν αἰρετικῶν, ὡστόσο, εἶναι πολὺ σημαντικὸ καὶ τὸ τι ἀντιλαμβάνονται αὐτοὶ περὶ τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος, δεδομένου ὅτι οἱ περισσότερες αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα ὀφείλουν τὴν ὑπαρξή τους ἀκριβῶς στὴν λαθεμένη κατανόηση τοῦ δόγματος περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Αὐτὸ γίνεται ἀντιληπτὸ καὶ ἀπὸ τὴν διατύπωση τοῦ ΜΖ' Κανόνα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, ὅπου, ὅταν ἀναφέρεται στοὺς Ἐγκρατίτες, τοὺς Σακκοφόρους καὶ τοὺς Ἀποτακτίτες, ὁ συγγραφέας ἀπαιτεῖ ἐπιτακτικὰ τὸν ἀναβαπτισμό τους:

«Μὴ γὰρ λεγέτωσαν, ὅτι εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα ἐβαπτίσθη μεν, οἷ γε κακῶν ποιητὴν ὑποτιθέμενοι τὸν Θεόν, ἐφαμίλλως τῷ Μαρκίῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς αἱρέσεσιν»³⁰.

Ἐπὶ τὸν Κανόνα αὐτὸν προκύπτει ὅτι γιὰ τὴν ἐγκυρότητα τοῦ Βαπτίσματος δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ ἐκφώνηση τῶν ὀνομάτων τῶν Τριῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ ἀπολύτως ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ὀρθὴ πίστη στὴν Ἁγία Τριάδα.

Ἡ σύσταση τοῦ ΜΖ' Κανόνα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου υἰοθετήθηκε καὶ ἀπὸ τὸν Ζ' Κανόνα τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία καθορίζει ποιοὶ αἰρετικοὶ μποροῦν νὰ λαμβάνουν μόνο τὸ Χρῖσμα καὶ ποιοὶ πρέπει νὰ «ἀνα»-βαπτίζονται.

Ἐνάντια σὲ αὐτοὺς ποὺ πρέπει νὰ ἀναβαπτίζονται ἀπαριθμοῦνται καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῆς αἵρεσης τῶν Εὐνομιανῶν, οἱ ὁποῖοι **τελοῦσαν τὸ βάπτισμα μὲ μίαν μόνο κατάδυση καὶ δίδασκαν ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὡς ἀπλὸ κτίσμα, ὑποτασσόταν στὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό**³¹.

Οἱ ἐντυπωσιακὲς ὁμοιότητες μὲ τὸ Ρωμαιοκαθολικὸ δόγμα συνέβαλαν στὸ νὰ ἐφαρμόζει ἡ Ὁρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ πρακτικὴ στοὺς Παπιστὲς τὴν ἴδια μεταχείριση γιὰ τὸ βάπτισμα ποὺ ὁ Ζ' κανόνας τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐφαρμόζει γιὰ τοὺς Εὐνομιανοὺς³² -τὸ **βάπτισμα**.

30. Ὁπ. παρ., σελ. 414.

31. Αὐτόθι.

32. <https://www.pemptousia.ro/2014/06/modul-de-primire-a-convertitilor-romano-catolici-in-biserica-ortodoxa-l-introducere/>.

Τὸ «ἐκκλησιαστικὸ ἔθιμο» μέσῳ τοῦ ὁποίου ἀναγνωρίστηκε τὸ βάπτισμα ἐκείνων νοεῖται κυρίως ὡς προϋπάντημα στὶς **συμφωνίες τοῦ Μπαλαμάντ**, ὅπου οἱ οἰκουμενιστικοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναγνώρισαν τὴν «ἀδελφικὴν» πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὑπόσταση τῆς «Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας» καί, ἐμμέσως, καὶ τὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Ἱερωσύνης, ἀπολύτως ἀπαραίτητα γιὰ τὴν θεώρηση αὐτῆς τῆς αἵρεσης ὡς «ἐκκλησίας».

Ὅσο γιὰ τὸ προτεσταντικὸ «βάπτισμα», τὰ πράγματα εἶναι ἀκόμη πιὸ ἀπλᾶ, ἐπειδὴ ὁ Προτεσταντισμὸς ἀπορρίπτει ἀπερίφραστα τὴν ἱερωσύνη, γεγονόςς ποὺ καθιστᾷ τὸ προτεσταντικὸ βάπτισμα οὐσιαστικᾶ ἀνύπαρκτο, ἀφοῦ δὲν τελεῖται ἀπὸ κανέναν.

Αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴν τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, διότι, καθὼς δὲν ὑπάρχει ἔγκυρο βάπτισμα, πῶς θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρχει ἔγκυρη ἱερωσύνη, ἢ, ὅπως ἀποφαίνεται ἡ Σύνοδος τῆς Καρχηδόνας τοῦ 256·

«δοκιμάζειν γάρ ἐστὶ τὸ τῶν αἵρετικῶν καὶ σχισματικῶν βάπτισμα, τὸ συνευδοκεῖν τοῖς ὑπ' ἐκείνων βεβαπτισμένοις.

Ὁὐ γάρ δύναται ἐν μέρει ὑπερισχύειν· εἰ ἠδυνήθη βαπτίσει, ἴσχυε καὶ ἅγιον Πνεῦμα δοῦναι· εἰ οὐκ ἠδυνήθη, ὅτι ἔξω ὦν, Πνεῦμα ἅγιον οὐκ ἔχει, οὐ δύναται τὸν ἐρχόμενον βαπτίσει, ἐνὸς ὄντος τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἐνὸς ὄντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἐπάνω Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, ἀρχῆθεν λέγοντος, τῆς ἐνότητος τεθεμελιωμένης. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑπ' αὐτῶν γινόμενα, ψευδῆ καὶ κενὰ ὑπάρχοντα, πάντα ἐστὶν ἀδόκιμα» (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος)³³.

Γιὰ τὴν σχέσιν ἀνάμεσα στὴν ἀναγνώριση τῆς ἐγκυρότητας τοῦ βαπτίσματος καὶ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρα τῶν αἵρετικῶν κάνει λόγος καὶ ὁ μοναδικὸς κανόνας τῆς Συνόδου τῆς Καρχηδόνας τοῦ 256, κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ:

«Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐρώτησις, ἡ ἐν τῷ βαπτίσματι γενομένη, μάρτυς ἐστὶ τῆς ἀληθείας. Λέγοντες γὰρ τῷ ἐξεταζομένῳ: “Πιστεύεις αἰώνιον ζωὴν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαμβάνειν”; οὐκ ἄλλο τι λέγομεν, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ δοθῆναι δύναται. Παρὰ δὲ τοῖς αἵρετικοῖς, ὅπου Ἐκ-

33. Ἀρχιμ. Καθ. Δρ. Ioan N. Floca, ὅπ. παρ., σελ. 200.

κλησία οὐκ ἔστιν, ἀδύνατον ἀμαρτημάτων ἄφεσιν λαβεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ τῶν αἰρετικῶν συνήγοροι ἢ τὴν ἐπερώτησιν ἐναλλάζουσι ὀφείλουσιν ἢ τὴν ἀλήθειαν ἐκδικῆσαι, εἰμὶ τὶ αὐτοῖς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν προσνέμουσιν, οὗς βάπτισμα ἔχειν διαβεβαιοῦνται» (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος)³⁴.

Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαναν στὴν Κρήτη αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται σὲ «διάλογο καὶ συνεργασία» μετὰ τοὺς αἰρετικούς.

* * *

Ἡ ἀποδοχή τῆς προϋπόθεσης 4, 4 περιέχει καὶ μιὰ ἄλλη παγίδα, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς ιδέας, ὅτι στὸ Π.Σ.Ε. καμμία ἐκκλησία-μέλος δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀναγνωρίσει τὰ ἄλλα μέλη ὡς «Ἐκκλησίες ὑπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ πλήρη ἔννοιαν τοῦ ὄρου» **ἐπετρέπη ἢ σχετικοποίησι τῆς μοναδικότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σὲ αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸ τοπίο.**

Ἐὰν ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μὴ θεωρεῖ ὡς Ἐκκλησίες μετὰ τὴν πλήρη καὶ ἀληθινὴ ἔννοια τοῦ ὄρου τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ποὺ δὲν πληροῦν τὶς ὀρθόδοξες ἐκκλησιολογικὲς προϋποθέσεις γιὰ νὰ θεωρηθοῦν ὡς «ἐκκλησίες», γιατί νὰ μὴ ἔχουν τὸ ἴδιο δικαίωμα καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε.;

Αὐτὸ ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν δήλωσι τῶν πέντε Ἑλλήνων Μητροπολιτῶν ποὺ ἄσκησαν κριτικὴ στὰ δρώμενα τῆς συνέλευσι τοῦ Μπουσάν καὶ ἀποκάλυψαν ὅτι ἐκεῖ «ἀμφισβητήθηκε τὸ ἀλάθητο τῆς Ἐκκλησίας μας»³⁵.

Μὲ τὴν ἀναγνώρισι αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίες ἔχουν δώσει μιὰ ἀντι-μαρτυρία πίστεως, ἐπιτρέποντας σὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. νὰ κρίνουν τὸν ἐκκλησιαστικὸ χαρακτήρα τῆς Ὁρθοδοξίας σύμφωνα μετὰ τὰ ἐκκλησιολογικὰ τοὺς κριτήρια, καὶ ἀκόμη καὶ νὰ τὴν ἀπορρίψουν ἂν αὐτὴ δὲν συνάδει μετὰ τὰ κριτήρια αὐτά.

Μὲ τὴν μὴ συμμετοχὴ τοῦ στὸ Π.Σ.Ε. ὡς τακτικὸ μέλος, ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς ἔχει ὑπερασπισθῆ τὴν ἀξίωσίν του ὡς τῆς «μιᾶς πλήρους Ἐκκλησίας στὴν ὁποία πραγματώνεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ», καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς προκειμένου νὰ μὴν χρειασθῆ νὰ δεχθῆ τὴν σχετικοποίησι, στὴν ὁποία θὰ τὸν ἀνάγκαζε ἡ Διακήρυξι τοῦ Τορόντο.

Ἄντ' αὐτοῦ, ἡ Ρώμη ἐργάζεται ἀποτελεσματικώτατα μετὰ τὰ τμή-

34. Αὐτόθι.

35. <https://graiulortodox.wordpress.com/tag/declaratia-de-unitate-new-delhi/>.

ματα τοῦ Π.Σ.Ε. τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται μὲ τὸ δόγμα καὶ τὰ πρακτικὰ ζητήματα, ἐξασφαλίζοντας μιὰ καθολικὴ παρουσία στὸ Συμβούλιο αὐτό.

Ἡ ἐπικύρωση τῆς «Δήλωσης» ἀπὸ τὴν σύνοδο τῆς Κρήτης

Ἡ ἀνάλυση τῶν τεσσάρων παραγράφων τῆς «Δήλωσης», τὶς ὁποῖες παρέθεσε ἡ σύνοδος τῆς Κρήτης στὰ κείμενά της, θεωρώντας τες ὡς ἔχουσες κεφαλαιώδη σημασία γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν Ἐκκλησιῶν, μᾶς φανερώνουν ὀρισμένα βασικὰ γεγονότα:

Οἱ τέσσερις παράγραφοι ποὺ παραθέτονται ἀπὸ τὴν σύνοδο τῆς Κρήτης δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ πλαίσιο ὁλόκληρης τῆς «Δήλωσης» καὶ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν ἀποδεκτὲς ἀγνοώντας τὶς ἄλλες.

Παρὰ τὰ ὅσα πιστεύουν οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστές, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν στὸ Π.Σ.Ε., οἱ τέσσερις προαναφερθεῖσες προϋποθέσεις δὲν προσφέρουν καμμία πραγματικὴ ἐγγύηση, ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. παραμένει μόνον ἓνας «καταλύτης» τοῦ οἰκουμενιστικοῦ διαλόγου καὶ δὲν θὰ γίνῃ ἓνα εἶδος ὑπερ-ἐκκλησίας.

Οἱ προϋποθέσεις ποὺ παραθέτει ἡ σύνοδος τῆς Κρήτης εἶναι αἰρετικές, διότι ἐμπνέονται ἀπὸ τὸ ἴδιο πνεῦμα ὅπως τὸ ὑπόλοιπο κείμενο.

Στὶς δεκαετίες ποὺ ἔχουν παρέλθει ἀπὸ τὴν ἔγκριση τῆς Διακήρυξης, οἱ σχέσεις στὸ πλαίσιο τοῦ Π.Σ.Ε. ἔχουν προχωρήσει πρὸς ἓναν σκοπὸ ἀντίθετο πρὸς αὐτὸν ποὺ τόσο ἀποφασιστικὰ καθορίζεται στὴν παράγραφο 3, 1, πάνω στὸν ὁποῖο οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστές θεμελίωσαν ἐπὶ δεκαετίες τὴν συμμετοχὴ τους στὸ Π.Σ.Ε. **Ἡ** ἀναγκαιότητα ὑπέρβασης τῆς «ἐκκλησιολογικῆς οὐδετερότητας» τῆς Δήλωσης ἔχει ἀπαιτηθῆ κατὰ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα χρόνια, ἀπὸ τὰ προτεσταντικὰ μέλη, τὰ ὁποῖα δὲν προσήλθαν στὸ Π.Σ.Ε. μόνον γιὰ νὰ συζητήσουν μὲ τοὺς Ὁρθόδοξους, ἀλλὰ γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν ἐκεῖνη τὴν κοινωνία, ἡ ὁποία θὰ τοὺς ὀδηγοῦσε σὲ αὐτὸ ποὺ οἱ ἴδιοι θεωροῦν ὡς «ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας».

Μὲ τὸ κείμενο Βάπτισμα - Εὐχαριστία - Ἱερωσύνη (BEM) τοῦ 1982, μετονομαζόμενο καὶ ὡς «τὸ κείμενο τῆς “Λίμα”», ἐπιχειρήθηκε ἡ δημιουργία μιᾶς βάσης γιὰ μιὰ λειτουργικὴ καὶ δογματικὴ προσέγγιση μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε., ἡ ὁποία θὰ ὀδηγοῦσε στὴν ἐπίτευξη τῆς πολυπόθητης ἐνότητας.

Στὰ χρόνια πὸ ἀκολούθησαν τὴν ἔκδοση αὐτῶν τῶν κειμένων, δημιουργήθηκε μία «λειτουργία τῆς Λίμα», μία οἰκουμενιστικὴ θρησκευτικὴ ἀκολουθία, στὴν ὁποία κανεὶς δὲν εἶχε τὴν ὑποχρέωση νὰ συμμετάσχει, ἀλλὰ ἀναγνωρίστηκε ὡς μία εὐκαιρία γιὰ πολλὰς «ἐκκλησίες» νὰ ἔλθουν σὲ εὐχαριστιακὴ κοινωνία. Ἐκείνη τὴν στιγμή, οἱ συμμετέχουσες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἔχουν συνειδητοποιήσει, ὅτι οἱ τόσο ἀγαπητὲς γιὰ αὐτὲς ἀρχὲς τῆς «Δήλωσης», ξεπεράστηκαν καὶ παραπονεθῆκαν ὅτι παραβιάζεται τόσο ἡ ἀρχή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ Π.Σ.Ε. δὲν ἐπρόκειτο νὰ μετατραπῆ σὲ «ὑπέρ-ἐκκλησία», ὅσο καὶ ἐκείνη τῆς δυνατότητος μὴ ἀναγνώρισης τῶν ἄλλων μελῶν ὡς «Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ πλήρη ἔννοιαν τοῦ ὄρου»³⁶.

Ἡ ἐν λόγῳ κατηγορία προκάλεσε τὴν δυσἀρέσκεια ὀρισμένων προτεσταντικῶν κοινοτήτων, οἱ ὁποῖες δὲν δέχονταν νὰ κάνουν ἓνα βῆμα πίσω στὴν μέχρι τότε ἐπιτευχθεῖσα ἐνότητα.

Ἡ διαφορὰ στὶς ἀντιλήψεις τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ περὶ τῆς Εὐχαριστίας παραμένει ἡ ἴδια, ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων: ἡ Ὁρθοδοξία ἀντιλαμβάνεται τὴν εὐχαριστιακὴ κοινωνία ὡς ἓνα ὄρατὸ σημάδι τῆς ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ οἱ Προτεστάντες τὴν θεωροῦν μόνον ἓνα μέσο γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτῆς τῆς ἐνότητας³⁷.

Ἄν καὶ οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀρνήθηκαν ἐπίσημα νὰ προβοῦν στὴν διακοινωνία, τὴν προτεσταντικοῦ τύπου «εὐχαριστιακὴ φιλοξενία», αὐτὴ βρῆκε ὁπαδοὺς καὶ σὲ μερικὲς Ὁρθόδοξες τοπικὲς Ἐκκλησίες, ιδίως ἀπὸ τὴν διασπορά, ὥστε ὑπῆρχαν περιπτώσεις αἰρετικῶν πὸ γίνονταν δεκτοὶ στὴν Κοινωνία μαζί μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους.

Ἡ διάθεση τοῦ Π.Σ.Ε. νὰ ἀποκτήσει ἐκκλησιολογικὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι κάπως ἀναμενόμενη, δεδομένου ὅτι αὐτὴ ἡ ὄρατὴ ἐνότητα πὸ ἀναζητοῦν οἱ οἰκουμενιστὲς πρέπει νὰ λάβει κάποια μορφή καὶ ὅτι ἡ ἐπιστροφή ὄλων τῶν αἰρετικῶν στὴν Ὁρθοδοξία εἶναι μιὰ ψευδαίσθηση πὸ οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστὲς παρουσιάζουν σὲ ἐμᾶς, τὸν πιστὸ λαό, προκειμένου νὰ γίνει πιὸ εὐκόλα ἀποδεκτὴ ἢ συμμετοχὴ στὸν Οἰκουμενισμό.

Ὅπως ἀναγνώριζε ὁ Ὁρθόδοξος θεολόγος John Meyendorff, «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπέτυχε στὸ νὰ μεταστρέψει ὄλους τοὺς

36. Wendell Wills, *Eucharist and Ecclesiology: Essays in Honor of Dr. Everett Ferguson*, Pickwick Publications, Oregon, 2016 σελ. 42.

37. Αὐτόθι.

ἄλλους χριστιανούς στην μίαν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ»³⁸ (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος).

Ἡ Meyendorff ἀποδίδει αὐτὴ τὴν ἀποτυχία τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας στὴν

«ἀδυναμία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ ἐκφράσει τὸ μήνυμά της μὲ ἀποτελεσματικὸ τρόπο, μὲ ἀρκετὴ ἀγάπη, γιὰ νὰ κάνει τὴν σκληρὴ ἀλήθεια ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὄλους ἐκείνους ποὺ δὲν τὴν γνωρίζουν»³⁹.

Στὸ Ἐνακοινωθὲν τῆς Διορθόδοξης Συνάντησης τῆς Θεσσαλονίκης τοῦ 1998, αὐτὴ ἡ ἀποτυχία ἀποδίδεται σὲ ἄλλους παράγοντες:

«Μετὰ ἓνα αἰῶνα ὀλόκληρον ὀρθοδόξου συμμετοχῆς εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ παρουσίας ἡμίσεος αἰῶνος εἰς τὸ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν, δὲν διαπιστοῦται ἱκανοποιητικὴ πρόοδος εἰς τὸν πολυμερῆ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν Θεολογικὸν Διάλογον. Ἀντιθέτως τὸ χάσμα μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Προτεσταντῶν γίνεται μεγαλύτερον λόγῳ τῆς ἀδξήσεως ἀναλόγων τάσεων⁴⁰ ἐν τοῖς κόλποις ὠρισμένων Προτεσταντικῶν Ὁμολογιῶν»⁴¹ (ἡ ἔμφαση τοῦ γράφοντος).

Ἐνας πολὺ σημαντικὸς λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ Ὁρθοδοξία ἀπέτυχε στὸ νὰ πείσει ὄλους τοὺς συμμετέχοντες στὸν Οἰκουμενιστικὸν διάλογο νὰ παραιτηθοῦν ἀπὸ τὴν αἵρεσίν τους καὶ νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ὁρθοδοξία, γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, ὅπως δηλώνουν οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστῆς θεολόγοι, συνίσταται στὴν **ἀποδοχὴ τῶν αἱρετικῶν ἀρχῶν, στὶς ὁποῖες οἰκοδομήθηκε τὸ Π.Σ.Ε., καὶ αὐτὲς καταγράφονται στὴν Δήλωση τοῦ Τορόντο.**

Ἄεδομένου, ὅτι ὅλη ἡ οἰκουμενικὴ προσέγγισις δὲν βασίζεται στὴν ἐπιθυμία τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. νὰ βρῶνται σὲ ἐπικοινωνία μὲ τὴν Ἀλήθεια, ἡ ὁποία εἶναι ὁ Χριστός, ἀλλὰ σὲ ἓνα ἀμιγῶς

38. John Meyendorff, *Catholicity and the Church*, Crestwood, NY, St. Vladimir's Press, 1983, σελ. 11.

39. Αὐτόθι.

40. Βλ. ἄνωτ., σελ. 2.

41. <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-programmes/ecumenical-movement-in-the-21st-century/member-churches/special-commission-on-participation-of-orthodox-churches/first-plenary-meeting-documents-december-1999/thessaloniki-statement>.

άνθρώπινο φρόνημα, πολιτικοῦ τύπου, τὴν «ἐκκλησιολογικὴ οὐδετερότητα», τὴν ὁποία οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστὲς θεολόγοι θεωροῦν ὡς ἀσπίδα στὸν οἰκουμενιστικὸν διάλογο, αὐτὴ ἢ προσέγγιση **μετατρέπεται σὲ ἓνα τεῖχος μπροστὰ στὴν ὀρθόδοξη ὁμολογία τῆς μοναδικότητος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς.**

* * *

Ἡ ἀντιπαραβολὴ τοῦ Π.Σ.Ε. μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση ἐπιβάλλεται, καθὼς καὶ οἱ δύο ὄργανισμοὶ εἶναι μέρος τοῦ ἰδίου σχεδίου παγκοσμιοποίησης γιὰ τὴν ἐνοποίηση τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ Π.Σ.Ε. παρέχοντας μιὰ θρησκευτικὰ ἐνοποιημένη ἀνθρωπότητα, ἐνῶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση παρέχει τὸ μοντέλο γιὰ τὴν ἐπίτευξη μιᾶς πολιτικὰ ἐνοποιημένης ἀνθρωπότητος.

Πρὶν ἀπὸ δύο δεκαετίες, ὅλοι οἱ εὐρωπαῖοι πολιτικοὶ μιλοῦσαν προσεκτικὰ γιὰ ἓνα ὑπερκράτος, λαμβάνοντας ὑπόψη τὰ συναισθήματα τῶν ἐθνικιστῶν, λέγοντας ὅτι «ἡ ΕΕ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ γίνῃ ἓνα ὑπερκράτος».

Σὲ ἀπόσταση λίγων δεκαετιῶν ἡ Συνθήκη τῆς Λισαβόνας ἔθεσε τὶς βάσεις ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ ὑπερκράτους, καὶ μετὰ τὸ Brexit τὰ σχέδια παραίτησης ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ κυριαρχία γιὰ χάριν ἐνὸς ὁμοσπονδιακοῦ κράτους συζητοῦνται δημοσίως.

Ὅπως ἡ ὑπόσχεση, ὅτι ἡ ΕΕ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ γίνῃ ἓνα ὑπερκράτος, ἀλλὰ μόνον ἓνας κοινοτικὸς χῶρος διαλόγου, ἡ «ἐκκλησιολογικὴ οὐδετερότητα» καὶ ἡ ἐμφατικὰ διατυπωμένος ἰσχυρισμὸς τῆς Δήλωσης τοῦ Τορόντο, ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. δὲν θὰ γίνῃ ποτὲ μιὰ «ὑπέρ-ἐκκλησία», προσφέρονται ὡς **δολώματα στοὺς Ὁρθοδόξους, κατὰ μίαν περίοδο χάριτος, κατὰ τὴν ὁποία νὰ εἶναι διατεθειμένοι νὰ δεχθοῦν τὸν δογματικὸ, λειτουργικὸ καὶ νομοκανονικὸ μιμηταλισμὸ, στὸν ὁποῖο θεμελιώνεται ἡ οἰκουμενικὴ προσπάθεια ἐπίτευξης τῆς «χριστιανικῆς ἐνότητος».**

Γιατί δέχθηκαν οἱ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων οἰκουμενιστὲς θεολόγοι τὴν «Δήλωση»;

Ὅποιος μελετᾷ τὴν «Δήλωση» μένει κατάπληκτος ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι συμμετέχοντες στὸν οἰκουμενιστικὸν διάλογο δέχτηκαν ἐκεῖνες τὶς τέσσερις ἀρχές, τὶς ὁποῖες ἀνέφερε καὶ ἡ σύνοδος τῆς Κρήτης στὴν παράγραφο 19 τοῦ κειμένου «*Σχέσεις τῆς*

ἽΟρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον», ἀγνοώντας τὸ ὑπόλοιπο τοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖο εἶναι ἐντελῶς αἰρετικὸ καὶ ἐπίσης τὸ γεγονὸς, ὅτι αὐτὲς οἱ τέσσερις ἀρχὲς δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἐκτὸς τοῦ πλαισίου ὅλης τῆς «Δήλωσης».

Οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς συνόδου τῆς Κρήτης συναγωνίζονται στὸ νὰ διατείνονται ὅτι ἡ παρ. 19 δὲν ἐνέκρινε ὅλες τὶς προϋποθέσεις τῆς «Δήλωσης», ἀλλὰ μόνο τὶς τέσσερις ποὺ παραθέτει.

Ἔχουμε ἀποδειξέι ὅτι καὶ οἱ τέσσερις ἀρχὲς ποὺ θεωροῦνται «κεφαλαιώδους σημασίας γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν ἽΕκκλησιῶν στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῶν ἽΕκκλησιῶν» ἔχουν **αἰρετικὸ χαρακτήρα**, συμπεριλαμβάνοντας ἐκκλησιολογικὲς θεωρίες ἐντελῶς διαφορετικὲς ἀπὸ τὴν θεώρηση τῆς ἽΟρθοδοξίας περὶ ἽΕκκλησίας.

Ἐπιπλέον, ἡ παράγραφος 19 τοῦ συνοδικοῦ κειμένου κάνει λόγο γιὰ τὶς «προϋποθέσεις» τῆς «Δήλωσης», χρησιμοποιώντας τὸν πληθυντικὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, καὶ ὄχι μόνο γιὰ τὶς παρατιθέμενες τέσσερις προϋποθέσεις.

Ἡ προσυνοδικὴ ἐκδοχὴ τοῦ κειμένου ἀνέφερε τρεῖς ἀρχὲς, καὶ ἡ τελικὴ ἐκδοχὴ προσέθεσε ἄλλη μία, γεγονὸς τὸ ὁποῖο καταδεικνύει ὅτι ὅλες οἱ ἀρχὲς εἶναι ἀποδεκτὲς καὶ ὅτι στὸ κείμενο ἀναφέρθηκαν μόνο ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες χρησίμευαν στὴν ἀπόδειξη ποὺ τὸ κείμενο ἤθελε νὰ προσφέρει.

Οὔτε οἱ θεολόγοι τῆς δεκαετίας τοῦ 1950 οὔτε ἐκεῖνοι τοῦ 2016 δὲν ἔκαναν σαφεῖς διευκρινίσεις, ἀπὸ τὶς ὁποῖες νὰ προκύψει ὅτι οἱ ἽΟρθόδοξες ἽΕκκλησίες ἀντιτίθενται κατηγορηματικὰ στὶς ἄλλες ἐκκλησιολογικὲς ποὺ περιλαμβάνει ἡ Δήλωση.

* * *

Ἐνας ἐκ τῶν λόγων, γιὰ τὸν ὁποῖον δὲν συνέβη κάτι τέτοιο εἶναι ἡ πεποίθησις ἐκείνων τῶν θεολόγων, ὅτι οἱ ἀρχὲς τῆς «Δήλωσης» δὲν εἶναι τόσο αἰρετικὲς ὅσο φαίνονται σὲ αὐτοὺς ποὺ ἐμμένουν στὴν τήρησι τῶν παραδόσεων καὶ τῶν κανόνων τῆς ἽΕκκλησίας.

Στὸ Συνέδριο τῶν ἽΟρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν, τὸ ὁποῖο ἔλαβε χώρα τὸ 1936 ὑπῆρχαν καθηγητὲς οἱ ὁποῖοι δὲν πίστευαν ὅτι δύναται νὰ συγκληθῆ μιὰ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐρήμην τῶν δύο τρίτων τῆς Χριστιανοσύνης⁴².

⁴² Καθ. Δρ. V. Ioniță, *Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până astăzi*, ἽΕκδ. Basilica, Βουκουρεστί, 2013, σελ. 27.

Ένας Βούλγαρος καθηγητής πρότεινε την σύγκληση μιᾶς «πραγματικᾶ Καθολικῆς συνόδου τῆς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας», δηλαδή καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Προτεσταντῶν.

Ὁ Ρουμᾶνος καθηγητῆς Βαλεριᾶν Σεσᾶν πρότεινε τὴν σύγκληση μιᾶς οἰκουμενικῆς συνόδου, στὴν ὁποία νὰ λάβουν μέρος «ὅλοι οἱ βαπτισμένοι Χριστιανοί».

Ἡ ἀνάγνωση πολλῶν θεολογικῶν βιβλίων τοῦ τελευταίου αἰῶνα μᾶς δείχνει, ὅτι οἱ συμμετέχοντες στὸν οἰκουμενιστικὸ διάλογο υἰοθέτησαν ἐδῶ καὶ πολὺ καιρὸ τὴν γλῶσσα τῶν Προτεσταντικῶν καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν θεωριῶν, ὅπως τῆς θεωρίας τῶν «ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν», τῆς θεωρίας τῶν «κλάδων», τῆς θεωρίας τῶν «δύο πνευμόνων», τῆς «**Βαπτιστικῆς θεολογίας**», κλπ.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, δὲν εἶναι λάθος νὰ πιστεύουμε ὅτι οἱ συμμετέχοντες στοὺς διαλόγους τοῦ Π.Σ.Ε. θεολόγοι, ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἀποδέχονται τὰ ὑπόλοιπα αἰρετικὰ ἐκκλησιολογικὰ δόγματα τῆς «Δήλωσης τοῦ Τορόντο».

Ὁσοι θέλουν νὰ παραμείνουν ὅμως Ὁρθόδοξοι δὲν μποροῦν νὰ τὸ κάνουν αὐτό.

